

Βρυξέλλες, 30.8.2021
COM(2021) 494 final

**ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ
ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ**

**Σύνοψη των ετήσιων εκθέσεων υλοποίησης για τα επιχειρησιακά προγράμματα που
συγχρηματοδοτήθηκαν από το Ταμείο Ευρωπαϊκής Βοήθειας προς τους Απόρους το
2019**

Σύνοψη των ετήσιων εκθέσεων υλοποίησης για τα επιχειρησιακά προγράμματα που συγχρηματοδοτήθηκαν από το Ταμείο Ευρωπαϊκής Βοήθειας προς τους Απόρους το 2019

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το Ταμείο Ευρωπαϊκής Βοήθειας προς τους Απόρους (στο εξής: TEBA) βοηθά στην ανακούφιση των χειρότερων μορφών φτώχειας στην ΕΕ, όπως είναι η στέρηση τροφής, η παιδική φτώχεια και η έλλειψη στέγης. Το συνολικό ποσό που διαθέτει το TEBA¹ για την περίοδο 2014-2020 είναι 3,8 δισ. EUR (σε τρέχουσες τιμές). Η ΕΕ παρέχει έως και το 85 % της χρηματοδότησης, η οποία συμπληρώνεται από ίδιους πόρους των κρατών μελών, με αποτέλεσμα η συνολική αξία του Ταμείου να φτάνει περίπου τα 4,5 δισ. EUR.

Τα κράτη μέλη μπορούν να χρησιμοποιούν το Ταμείο με δύο τρόπους:

- ως επιχειρησιακό πρόγραμμα επισιτιστικής και/ή βασικής υλικής συνδρομής (ΕΠ I)· και/ή
- ως επιχειρησιακό πρόγραμμα κοινωνικής ενσωμάτωσης (ΕΠ II).

Η επισιτιστική και/ή βασική υλική συνδρομή πρέπει να συμπληρώνεται με συνοδευτικά μέτρα, όπως εκπαιδευτικές δραστηριότητες για την προαγωγή της υγιεινής διατροφής και παροχή συμβουλών για την προετοιμασία και την αποθήκευση τροφίμων, ψυχολογική και θεραπευτική στήριξη, προγράμματα για την απόκτηση δεξιοτήτων, παροχή συμβουλών για τη διαχείριση του οικιακού προϋπολογισμού, κοινωνικές και ψυχαγωγικές δραστηριότητες και παροχή νομικών υπηρεσιών.

Σύμφωνα με τη νομική βάση της², η παρούσα σύνοψη βασίζεται στις εθνικές εκθέσεις υλοποίησης για το 2019, τις οποίες έλαβε η Επιτροπή από τα κράτη μέλη³. Κατά συνέπεια, η παρούσα έκθεση δεν λαμβάνει υπόψη τις νέες διατάξεις που θέσπισαν οι συννομοθέτες το 2020 για την αντιμετώπιση της πανδημίας COVID-19.

Ωστόσο, όπως και τα προηγούμενα έτη, η έκθεση περιλαμβάνει εξελίξεις και χρηματοοικονομικές πληροφορίες που αφορούν την περίοδο μετά το 2019 —όπου είναι διαθέσιμες— κυρίως σχετικά με τις πρωτοβουλίες που ανέλαβε η Επιτροπή μετά την έξαρση της πανδημίας και άλλες πρωτοβουλίες, καθώς και σχετικά με το επόμενο πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο (στο εξής: ΠΔΠ) 2021-2027.

Κατά τη διάρκεια του έτους αναφοράς, δηλαδή πριν από την πανδημία COVID-19, το ποσοστό των ατόμων που διατρέχουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού μειώθηκε για έβδομη συνεχή χρονιά, υποχωρώντας στο 21,4 % το 2019 από 21,9 % το 2018. Το ποσοστό των ατόμων που αντιμετωπίζουν σοβαρή υλική στέρηση μειώθηκε από 5,9 % το 2018 σε 5,4 % το 2019. Σε πληθυσμιακούς όρους, το ποσοστό αυτό αντιστοιχεί σε 27,3 εκατομμύρια άτομα, μείωση κατά 2,4 εκατομμύρια σε σχέση με το προηγούμενο έτος.

¹ Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 223/2014 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Μαρτίου 2014, για το Ταμείο Ευρωπαϊκής Βοήθειας προς τους Απόρους (ΕΕ L 72 της 12.3.2014, σ. 1). Ο κανονισμός τροποποιήθηκε τον Αύγουστο του 2018, με αναθεώρηση του δημοσιονομικού κανονισμού: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?qid=1537946431022&uri=CELEX:02014R0223-20180802>.

² Άρθρο 13 παράγραφος 9 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 223/2014.

³ Και τα 27 κράτη μέλη υπέβαλαν έκθεση υλοποίησης. Η χρονική καθυστέρηση στη συνολική συγκεντρωτική παρουσίαση των εκθέσεων οφείλεται στο γεγονός ότι όλες οι εκθέσεις υλοποίησης που υπέβαλαν τα κράτη μέλη υποβλήθηκαν μόλις στα τέλη του Σεπτεμβρίου 2020 και όχι στα τέλη του Ιουνίου 2020, λόγω των εξαιρετικών περιστάσεων που προκλήθηκαν από την πανδημία.

Ωστόσο, 107 εκατομμύρια άτομα εξακολουθούν να διατρέχουν κίνδυνο φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού. Η ΕΕ δεν κατόρθωσε να επιτύχει τον στόχο που είχε θέσει για το 2020 όσον αφορά τη μείωση του αριθμού των ατόμων που διατρέχουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού κατά τουλάχιστον 20 εκατομμύρια· έως το τέλος του 2019 ο αριθμός αυτός είχε μειωθεί μόλις κατά 10 εκατομμύρια. Τα παιδιά —ιδίως εκείνα των οποίων οι γονείς είναι εργαζόμενοι χαμηλής ειδίκευσης— και τα άτομα με αναπηρία διατρέχουν σημαντικά υψηλότερο κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού. Συνολικά, το 23,1 % των παιδιών (ηλικίας 16 ετών ή μικρότερα) διέτρεχαν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού το 2019. Τα άτομα που αντιμετωπίζουν σοβαρή στέρηση στέγασης⁴, μία από τις σοβαρότερες εκφάνσεις φτώχειας, ανήλθαν σε 3,8 % το 2019, μείωση μόνο κατά 0,2 % από το 2018. Συνδυαστικά, από τα εν λόγω στατιστικά στοιχεία προκύπτει ότι, συνολικά, η κατάσταση στην ΕΕ όσον αφορά τη φτώχεια βελτιώθηκε έως το 2019.

Ωστόσο, αυξάνονται όλο και περισσότερο οι ανησυχίες για μεγάλη αύξηση της φτώχειας, καθώς η πανδημία COVID-19 είναι πολύ πιθανό να επιτείνει την κατάσταση, ενάντια στην τάση που παρατηρήθηκε έως το 2019. Η πανδημία είναι πιθανό να αύξησε τον αριθμό των οικογενειών που διατρέχουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού, καθώς και ευρύτερα τις κοινωνικές ανισότητες στους τομείς της εκπαίδευσης και της ψυχικής υγείας⁵. Ως εκ τούτου, η ανάγκη παροχής στήριξης στις πλέον μειονεκτούσες κοινωνικές ομάδες είναι συνεχής.

2. ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΣΕ ΕΠΙΠΕΔΟ ΕΕ

Προκειμένου να αντιμετωπιστεί η πανδημία COVID-19, θεσπίστηκαν δύο Πρωτοβουλίες Επενδύσεων για την Αντιμετώπιση του Κορονοϊού (στο εξής: CRII). Η δεύτερη από αυτές τις πρωτοβουλίες επενδύσεων (CRII+)⁶, η οποία θεσπίστηκε τον Απρίλιο του 2020, παρέχει έκτακτη ευελιξία στη χρήση των Ευρωπαϊκών Διαρθρωτικών και Επενδυτικών Ταμείων. Επιπλέον, θεσπίζει ειδικά μέτρα στήριξης για τη συνδρομή των απόρων, με την τροποποίηση των κανόνων για τη λειτουργία του προγράμματος του TEBA, ώστε να δοθεί η δυνατότητα στις διαχειριστικές αρχές, στις οργανώσεις-εταίρους και σε άλλα ενδιαφερόμενα μέρη να αντιδρούν άμεσα στις αναδυόμενες προκλήσεις. Για παράδειγμα, είναι πλέον δυνατή η παροχή επισιτιστικής συνδρομής και βασικής υλικής συνδρομής μέσω κουπονιών, καθώς και η παροχή μέσων ατομικής προστασίας, με τα οποία μειώνεται ο κίνδυνος μόλυνσης όσων παρέχουν βοήθεια και συνδρομή. Θεσπίστηκε επίσης συγχρηματοδότηση σε ποσοστό 100 % για τη λογιστική χρήση 2020-2021. Έως τα τέλη του Απριλίου 2021 η χρήση των CRII και CRII+ είχε ως αποτέλεσμα 12 προτάσεις τροποποίησης του προγράμματος του TEBA σε 9 κράτη μέλη (Ισπανία, Γαλλία, Κροατία, Ιταλία, Λουξεμβούργο, Ουγγαρία, Αυστρία, Πορτογαλία και Ρουμανία): 8 τροποποιήσεις για να επωφεληθούν τα κράτη μέλη από ποσοστό συγχρηματοδότησης 100 % και 4 τροποποιήσεις για τη θέσπιση μέτρων έκτακτης ανάγκης με σκοπό την αντιμετώπιση της πανδημίας COVID-19.

Επιπλέον, η Συνδρομή στην Ανάκαμψη για τη Συνοχή και τις Περιοχές της Ευρώπης (στο εξής: REACT-EU)⁷ τέθηκε σε ισχύ τον Δεκέμβριο του 2020 στο πλαίσιο του

⁴ Ως ποσοστό σοβαρής στέρησης στέγασης ορίζεται το ποσοστό του πληθυσμού που ζει σε κατοικία που θεωρείται υπερπλήρης, ενώ ταυτόχρονα χαρακτηρίζεται από τουλάχιστον ένα από τα ακόλουθα χαρακτηριστικά της στέρησης στέγασης: οροφή που σπάει, απουσία μπανιέρας/ντους και εσωτερικής τουαλέτας ή κατοικία που θεωρείται πολύ σκοτεινή.

⁵ Growing up in lockdown: Europe's children in the age of COVID-19. <https://www.eurochild.org/resource/growing-up-in-lockdown-europes-children-in-the-age-of-covid-19/>

⁶ [ganda 20 574https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/el/qanda_20_574](https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/el/qanda_20_574).

⁷ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/el/QANDA_20_948.

προγράμματος ανάκαμψης «Next Generation EU». Το REACT-EU παρέχει πρόσθετους πόρους στα υφιστάμενα προγράμματα της πολιτικής για τη συνοχή, ενώ παράλληλα δίνει τη δυνατότητα στα κράτη μέλη να εισφέρουν περαιτέρω πόρους στο πρόγραμμα του TEBA. Για να εξασφαλιστεί η ταχεία χορήγηση των πόρων, τα κράτη μέλη θα λάβουν σημαντική προχρηματοδότηση (11 %), ώστε να μπορέσουν να χρησιμοποιήσουν αμέσως τους πρόσθετους πόρους και να μη χρειαστεί εκ νέου να συνεισφέρουν με εθνική συγχρηματοδότηση.

Για το ΠΔΠ 2021-2027, το TEBA ενσωματώνεται στο Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο + (στο εξής: ΕΚΤ+) για να βελτιωθούν οι συνέργειες μεταξύ των Ταμείων. Προκειμένου να ενισχυθεί η συνδρομή κοινωνικής ενσωμάτωσης, ο κανονισμός για το ΕΚΤ+⁸ απαιτεί τουλάχιστον το 25 % του σκέλους του ΕΚΤ+ υπό επιμερισμένη διαχείριση να διατίθεται για την προώθηση της κοινωνικής ένταξης (σε σύγκριση με το 20 % στο πλαίσιο του ΕΚΤ 2014-2020), και με περαιτέρω ελάχιστη επιχορήγηση της τάξης του 3 % ανά κράτος μέλος για την αντιμετώπιση της υλικής στέρησης, που είναι ο σημερινός βασικός στόχος του TEBA.

Βάσει πρότασης της Επιτροπής, το Συμβούλιο εξέδωσε σύσταση για τη δημιουργία «ευρωπαϊκής εγγύησης για τα παιδιά». Η εν λόγω πρωτοβουλία αποτελεί από αποτέλεσμα του σχεδίου δράσης για τον ευρωπαϊκό πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων και εφαρμόζει την αρχή 11 του πυλώνα σύμφωνα με την οποία τα παιδιά έχουν δικαίωμα σε οικονομικά προσιτή και καλής ποιότητας προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα και σε προστασία από τη φτώχεια. Στη σύσταση καλούνται τα κράτη μέλη να εγγυώνται ότι τα παιδιά που έχουν ανάγκη (δηλαδή άτομα ηλικίας κάτω των 18 ετών τα οποία ζουν σε νοικοκυριά που διατρέχουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού) έχουν δωρεάν και ουσιαστική πρόσβαση σε ορισμένες βασικές υπηρεσίες, μεταξύ άλλων σε τουλάχιστον ένα υγιεινό γεύμα κάθε σχολική ημέρα, καθώς και σε ουσιαστική πρόσβαση σε υγιεινή διατροφή εν γένει. Στη σύσταση ενθαρρύνονται τα κράτη μέλη:

- να στηρίζουν την πρόσβαση σε υγιεινά γεύματα και εκτός των σχολικών ημερών, μεταξύ άλλων μέσω της χορήγησης παροχών σε είδος ή της οικονομικής στήριξης·
- να εξασφαλίζουν ότι τα διατροφικά πρότυπα στα ιδρύματα προσχολικής εκπαίδευσης και φροντίδας και στα εκπαιδευτικά ιδρύματα ανταποκρίνονται στις ειδικές διατροφικές ανάγκες·
- να περιορίζουν τις διαφημίσεις και τη διαθεσιμότητα τροφίμων με υψηλή περιεκτικότητα σε λιπαρά, αλάτι και ζάχαρη στα ιδρύματα προσχολικής εκπαίδευσης και φροντίδας και στα εκπαιδευτικά ιδρύματα· και
- να παρέχουν επαρκή πληροφόρηση στα παιδιά και στις οικογένειές τους όσον αφορά την υγιεινή διατροφή των παιδιών.

3. ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ ΤΟΥ TEBA ΣΕ ΕΠΙΠΕΔΟ ΕΕ

Η ομάδα εμπειρογνομόνων του TEBA εξακολουθεί να αποτελεί το βασικό φόρουμ εντός του οποίου οι διαχειριστικές αρχές ανταλλάσσουν πληροφορίες σχετικά με την υλοποίηση του Ταμείου. Η ομάδα εμπειρογνομόνων συνεδρίασε δύο φορές το 2019 και τέσσερις φορές το 2020 για να συζητήσει πτυχές της εφαρμογής του προγράμματος του

⁸ Κανονισμός (ΕΕ) 2021/1057 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 24ης Ιουνίου 2021, περί ιδρύσεως του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου+ (ΕΚΤ+) και καταργήσεως του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1296/2013.

⁹ Σύσταση (ΕΕ) 2021/1004 του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 2021, για τη θέσπιση ευρωπαϊκής εγγύησης για τα παιδιά.

TEBA, και ιδίως τα συνοδευτικά μέτρα, τις δωρεές τροφίμων, τους ελέγχους, τον συντονισμό με άλλα ταμεία της ΕΕ, τις απλουστευμένες επιλογές κόστους και τα ηλεκτρονικά κουπόνια. Το 2020 η ημερήσια διάταξη των συνεδριάσεων περιλάμβανε επίσης την αντιμετώπιση της κρίσης που συνδέεται με την πανδημία COVID-19, συμπεριλαμβανομένων των σχετικών τροποποιήσεων του κανονισμού για το TEBA. Τον Οκτώβριο και τον Δεκέμβριο του 2020 η ομάδα εμπειρογνομόνων του TEBA συνεδρίασε από κοινού με την τεχνική ομάδα εργασίας του ΕΚΤ.

Όσον αφορά τις σχέσεις με τα ενδιαφερόμενα μέρη, η Επιτροπή διοργάνωσε 18 συνεδριάσεις του δικτύου TEBA την περίοδο από το 2016 έως το τέλος του 2019. Σε κάθε συνεδρίαση, οι συμμετέχοντες είχαν την ευκαιρία να παρουσιάσουν περιπτωσιολογικές μελέτες και να ανταλλάξουν απόψεις σχετικά με προκλήσεις και λύσεις για συγκεκριμένες πτυχές υλοποίησης του TEBA, παραδείγματος χάρι για τη στοχευμένη προσέγγιση απόρων —όπως τα παιδιά, οι άστεγοι και οι ηλικιωμένοι. Η συνεδρίαση του 2019 επικεντρώθηκε στην παρακολούθηση και την αξιολόγηση του Ταμείου, αναδεικνύοντας τις σημαντικές προσπάθειες των διαχειριστικών αρχών και των οργανώσεων-εταίρων. Οι δραστηριότητες δικτύωσης του TEBA συνεχίστηκαν το 2020 και το 2021 με την πρώτη ετήσια διάσκεψη της κοινότητας του TEBA (Οκτώβριος 2020), η οποία αποτέλεσε την ευκαιρία για να γίνει απολογισμός των επιτευγμάτων του TEBA και να συζητηθούν οι μελλοντικές προκλήσεις. Τον Φεβρουάριο του 2021 πραγματοποιήθηκε θεματικό σεμινάριο στο οποίο συζητήθηκαν οι νέοι δικαιούχοι των χρηματοδοτούμενων από το TEBA μέτρων και οι νέες πρακτικές που εφαρμόστηκαν κατά τη διάρκεια της κρίσης της νόσου COVID-19. Σύμφωνα με τον κανονισμό, η Επιτροπή διοργάνωσε επίσης τις ετήσιες συνεδριάσεις σε επίπεδο ΕΕ το 2018 και το 2019, υπό την καθοδήγηση εκπροσώπων των οργανώσεων-εταίρων. Οι συνεδριάσεις αυτές επικεντρώθηκαν στη μετάβαση σε μια νέα φάση ανάπτυξης ικανοτήτων.

4. ΠΡΟΟΔΟΣ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ¹⁰

4.1. Δημοσιονομική εκτέλεση

Η δημοσιονομική εκτέλεση των προγραμμάτων του TEBA το 2019 συνάδει με την αναμενόμενη τάση. Οι συνολικές επιλέξιμες δημόσιες δαπάνες που αναλήφθηκαν στο πλαίσιο του προγράμματος του TEBA, οι οποίες αυξήθηκαν σταθερά από 569,5 εκατ. EUR το 2016 σε 633,3 εκατ. EUR το 2017 και σε 762,2 εκατ. EUR το 2018, μειώθηκαν σε 608 εκατ. EUR το 2019. Η μείωση αυτή συνάδει με το σημαντικό ποσοστό του προϋπολογισμού του TEBA που είχε ήδη δεσμευθεί κατά τα προηγούμενα έτη.

Στα τέλη του 2019 τα συνολικά διατεθέντα κονδύλια (για την περίοδο 2014-2019) ανέρχονταν σε σχεδόν 3 340 εκατ. EUR, ή 74 % των συνολικών πόρων των προγραμμάτων (που περιλαμβάνουν πόρους της ΕΕ και εθνική συγχρηματοδότηση). Οι πληρωμές προς τους δικαιούχους μειώθηκαν ελαφρά το 2019 (478,5 εκατ. EUR) έναντι του 2018 (501,2 εκατ. EUR), αλλά παρέμειναν σε πολύ υψηλότερα επίπεδα σε σχέση με τα προηγούμενα έτη (412,8 εκατ. EUR το 2017 και 435,2 εκατ. EUR το 2016). Βλ. πίνακα Ι του παραρτήματος¹¹ για αναλυτική χρηματοδοτική κατανομή ανά δείκτη και ανά κράτος μέλος.

¹⁰ Τα αριθμητικά στοιχεία παρουσιάζουν την κατάσταση για την περίοδο προγραμματισμού 2014-2020 που υλοποιήθηκε έως τις 31 Δεκεμβρίου 2019, όπως υποβλήθηκαν στις ετήσιες εκθέσεις υλοποίησης έως τις 21 Οκτωβρίου 2020.

¹¹ Αρκετά κράτη μέλη έχουν επικαιροποιήσει ορισμένες τιμές των κοινών δεικτών εισροών του TEBA για τα έτη 2015, 2016, 2017 και 2018. Ως εκ τούτου, οι τιμές που αναφέρονται σ' αυτό το τμήμα ενδέχεται να διαφέρουν από αυτές που δημοσιεύθηκαν τα προηγούμενα έτη.

Οι αιτήσεις πληρωμής που υποβλήθηκαν από τα κράτη μέλη στην Επιτροπή το 2019 ανήλθαν σε 663,9 εκατ. EUR επιλέξιμων δημόσιων δαπανών. Το ποσό αυτό αντιστοιχεί σε σημαντική αύξηση σε σχέση με τα προηγούμενα έτη (346,4 εκατ. EUR το 2018, 478,2 εκατ. EUR το 2017 και 353,4 εκατ. EUR το 2016), η οποία οφείλεται εν μέρει στην ευελιξία που διαθέτουν τα κράτη μέλη όσον αφορά την υποβολή των οικείων αιτήσεων πληρωμής. Συνολικά, οι αιτήσεις πληρωμής που υποβλήθηκαν στην Επιτροπή για την περίοδο 2014-2019 ανήλθαν σε 1 888,3 εκατ. EUR.

Έως τις 31 Δεκεμβρίου 2019 η Επιτροπή είχε επιστρέψει το συνολικό ποσό του 1,5 δισ. EUR σε ενδιάμεσες πληρωμές (2 δισ. EUR έως το τέλος του 2020 —το οποίο υπερβαίνει το 52 % των συνολικών επιχορηγήσεων για την περίοδο 2014-2020). Η δημοσιονομική εκτέλεση του TEBA προχωρά εν γένει κανονικά και αντιστοιχεί στην επιτόπια πρόοδο που σημειώνει το πρόγραμμα (βλ. επόμενο τμήμα). Επιπλέον, έως σήμερα έχουν πραγματοποιηθεί ελάχιστες αυτόματες αποδεσμεύσεις¹².

4.2 Επιτόπια υλοποίηση

Κάλυψη του TEBA και προφίλ των τελικών αποδεκτών

Η στήριξη από το TEBA συνεχίστηκε το 2019 σε 26 κράτη μέλη, με βάση την πρόοδο που είχε σημειωθεί κατά τα προηγούμενα έτη¹³. Τα περισσότερα κράτη μέλη (22 από τα 26) προσέφεραν επισιτιστική και/ή βασική υλική συνδρομή παράλληλα με συνοδευτικά μέτρα (ΕΠ I — βλ. πίνακα 1), ενώ η Ιταλία υπέβαλε για πρώτη φορά στοιχεία στο σύστημα παρακολούθησης σχετικά με τη βασική υλική συνδρομή¹⁴. Τέσσερα κράτη μέλη συνέχισαν την εκτέλεση προγραμμάτων κοινωνικής ενσωμάτωσης (ΕΠ II — βλ. πίνακα 1).

Πίνακας 1. Είδος της συνδρομής που χορηγήθηκε το 2019

ΕΠ	Είδος συνδρομής	Κράτος μέλος
ΕΠ I	Επισιτιστική συνδρομή	BE, BG, EST, ES, FR, MT, PL, PT, SI, FI (10)
	Βασική υλική συνδρομή	AT (1)
	Και τα δύο είδη	CZ, IE, EL, HR, IT, CY, LV, LT, LU, HU, SK (11)
ΕΠ II	Κοινωνική ενσωμάτωση	DK, DE, NL, SE (4)

Πηγή: SFC2014

Το 2019 εκτιμάται ότι 12,2 εκατομμύρια άτομα επωφελήθηκαν από την επισιτιστική συνδρομή του TEBA, περισσότερα από 800 000 άτομα έλαβαν υλική συνδρομή και περίπου 30 000 άτομα επωφελήθηκαν από τη στήριξη για κοινωνική ενσωμάτωση. Περισσότερα από 12,5 εκατομμύρια άτομα συνολικά επωφελήθηκαν από τη στήριξη του

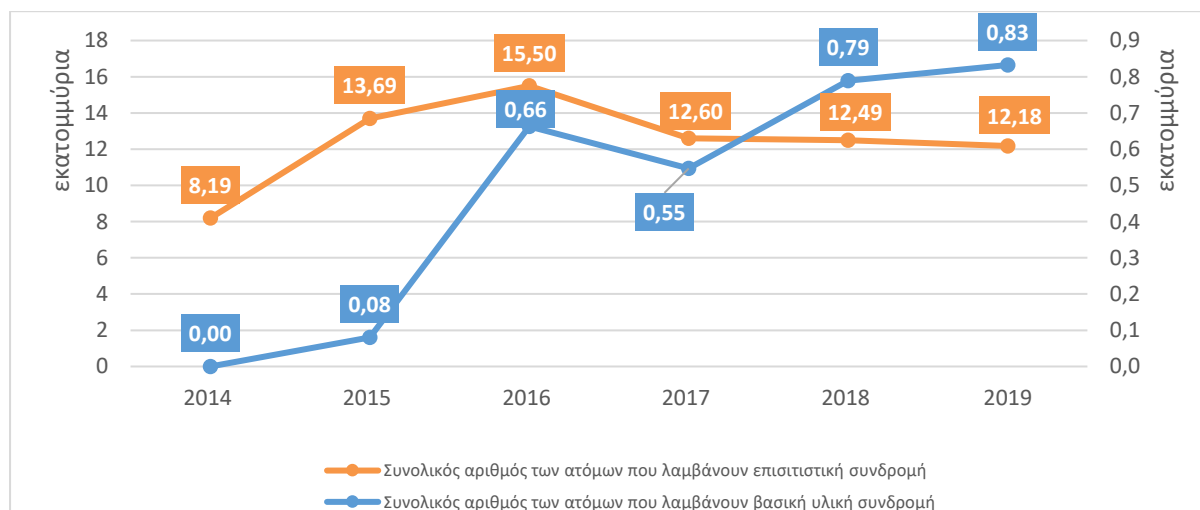
¹² Μόνο το Ηνωμένο Βασίλειο αντιμετώπισε αυτόματες αποδεσμεύσεις, καθώς αποφάσισε να μην υλοποιήσει το TEBA. Στις 20 Ιανουαρίου 2020 ενημέρωσε εγγράφως την Επιτροπή σχετικά με την απόσυρσή της από το επιχειρησιακό πρόγραμμα επισιτιστικής και/ή βασικής υλικής συνδρομής για στήριξη στο πλαίσιο του προγράμματος του TEBA για την περίοδο από την 1η Ιανουαρίου 2014 έως τις 31 Δεκεμβρίου 2020.

¹³ Η Ρουμανία δεν χορήγησε συνδρομή το 2019 λόγω καθυστερήσεων στον επανασχεδιασμό του οικείου επιχειρησιακού προγράμματος κατόπιν θεσμικών αλλαγών, οι οποίες επιδεινώθηκαν από προβλήματα στις διαδικασίες ανάθεσης δημόσιων συμβάσεων.

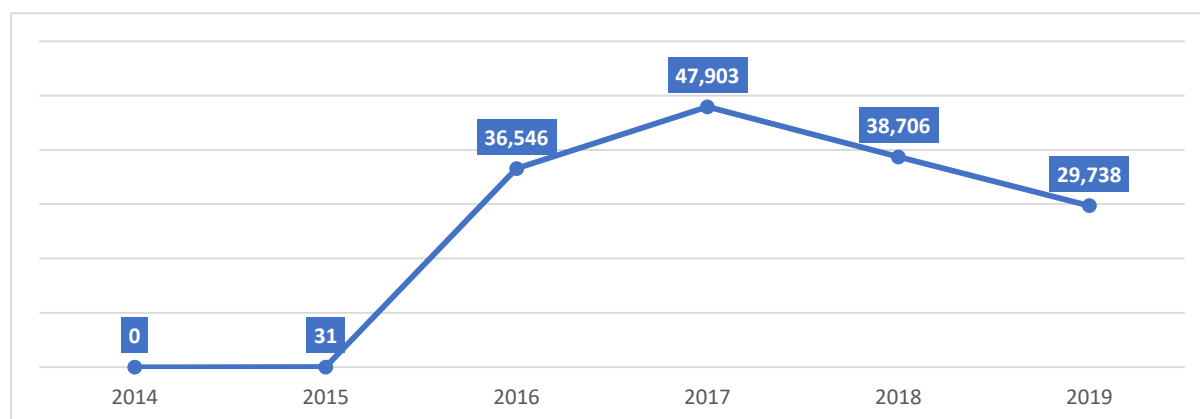
¹⁴ Η Ιταλία ξεκίνησε τη διανομή βασικής υλικής συνδρομής το 2018 στο πλαίσιο του μέτρου 4, αλλά δεν πραγματοποίησε καμία καταχώριση στο σύστημα παρακολούθησης.

TEBA, σύμφωνα με συντηρητική εκτίμηση¹⁵. Οι σημαντικότερες αυξήσεις όσον αφορά τους τελικούς αποδέκτες καταγράφηκαν στη Γαλλία (450 132 περισσότερα άτομα σε σχέση με το 2018), στην Κροατία (132 675 περισσότερα άτομα), στη Λετονία (58 904 περισσότερα άτομα), στην Ιρλανδία (42 713 περισσότερα άτομα) και στη Φινλανδία (34 229 περισσότερα άτομα). Αντιθέτως, σε 17 κράτη μέλη καταγράφηκε μικρότερος αριθμός τελικών αποδεκτών, κυρίως στην Ιταλία (594 297 λιγότερα άτομα σε σχέση με το 2018)¹⁶, στην Ελλάδα (70 961)¹⁷, καθώς και στη Βουλγαρία, στην Τσεχία, στην Πολωνία και στη Σλοβακία. Επιπλέον, η Ρουμανία συνεχίζει να αντιμετωπίζει προβλήματα υλοποίησης (βλ. κατωτέρω).

Σχεδιάγραμμα 1. Αριθμός ατόμων που λαμβάνουν επισιτιστική συνδρομή και/ή βασική υλική συνδρομή (εκατομμύρια)

Σχεδιάγραμμα 2. Συνολικός αριθμός ατόμων που λαμβάνουν συνδρομή κοινωνικής ενσωμάτωσης

Πηγή: SFC2014

Το γενικό προφίλ των τελικών αποδεκτών της στήριξης του TEBA παρέμεινε εν γένει αμετάβλητο. Όπως και τα προηγούμενα έτη, ποσοστό λίγο λιγότερο από το ήμισυ (49 %)

¹⁵ Στα επιχειρησιακά προγράμματα τα οποία παρέχουν τόσο επισιτιστική συνδρομή όσο και βασική υλική συνδρομή στα ίδια άτομα, η προφανής αλληλεπικάλυψη που προκύπτει από τα δεδομένα της ετήσιας έκθεσης υλοποίησης αφαιρέθηκε προκειμένου να αναφερθούν συγκεντρωτικά αριθμητικά στοιχεία.

¹⁶ Σύμφωνα με την οικεία ετήσια έκθεση υλοποίησης, η μείωση του αριθμού των τελικών δικαιούχων στην Ιταλία μπορεί να αποδοθεί στην εφαρμογή της μεταρρύθμισης για το ελάχιστο εγγυημένο εισόδημα («Reddito di Cittadinanza»), καθώς και στην αύξηση της ποιότητας όσον αφορά τη διαβίβαση δεδομένων χάρη στις εξελίξεις στον τομέα των ΤΠΕ.

¹⁷ Θα πρέπει να δίνεται προσοχή κατά τη σύγκριση των δεδομένων με τα αριθμητικά στοιχεία του προηγούμενου έτους λόγω αλλαγών στο σύστημα παρακολούθησης του TEBA, όπως αναφέρονται στην ετήσια έκθεση υλοποίησης.

του συνόλου των ατόμων που έλαβαν συνδρομή ήταν γυναίκες. Τα παιδιά έλαβαν άνω του 30 % της διαθέσιμης στήριξης, ακολουθούμενα από τους μετανάστες, τα άτομα αλλοδαπής προέλευσης ή τις μειονότητες (10 %), και τους άστεγους (7 %). Το 2019 το 8 % των τελικών αποδεκτών του ΤΕΒΑ ήταν άτομα ηλικίας 65 ετών και άνω και ποσοστό ελαφρά μικρότερο του 5 % ήταν άτομα με αναπηρία. Τα αριθμητικά αυτά στοιχεία αποτελούν εκτιμήσεις των οργανώσεων-εταίρων και θα πρέπει να εξετάζονται με προσοχή.

Τα παιδιά αντιπροσωπεύουν περίπου το 30 % των ατόμων που έλαβαν επισιτιστική συνδρομή, βασική υλική συνδρομή ή συνδρομή κοινωνικής ενσωμάτωσης το 2019. Το ποσοστό αυτό αυξήθηκε ελαφρώς σε σύγκριση με τα προηγούμενα έτη. Σε αρκετά κράτη μέλη, τα παιδιά έλαβαν το μεγαλύτερο μερίδιο της επισιτιστικής συνδρομής —ιδιαίτερα στην Τσεχία, την Κροατία, την Κύπρο, την Ουγγαρία και τη Μάλτα— όπου το ποσοστό των παιδιών κυμάνθηκε από 42 % έως 92 % του συνόλου των τελικών αποδεκτών. Ομοίως, στην Ιρλανδία, την Κύπρο, την Ουγγαρία και την Αυστρία, υψηλό ήταν το ποσοστό των παιδιών που υπήρξαν τελικοί αποδέκτες βασικής υλικής συνδρομής, καθώς κυμάνθηκε από 86 % έως 100 %. Στα προγράμματα των χωρών αυτών περιλαμβάνεται ειδική στήριξη για τα παιδιά.

Πλαίσιο 1. Εθνικά παραδείγματα κάλυψης παιδιών

Το 2019 τα περισσότερα κράτη μέλη που στόχευαν στη στήριξη των παιδιών συνέχισαν να υλοποιούν δραστηριότητες που είχαν ήδη ξεκινήσει το 2018.

Τσεχία: Η Τσεχία προσφέρει επιδοτούμενα γεύματα σε μειονεκτούντα παιδιά στα σχολεία. Οι υψηλής ποιότητας υπηρεσίες τροφοδοσίας σχολείων για παιδιά προσχολικής ηλικίας και παιδιά πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης θεωρούνται ότι ενθαρρύνουν τη συμμετοχή των μαθητών στο σχολείο. Ο αριθμός των σχολείων που συμμετέχουν σε τέτοιου είδους προγράμματα αυξάνεται σταθερά. Όσον αφορά την υλική συνδρομή, στα αγαθά που διανεμήθηκαν στην Τσεχία περιλαμβάνονται πέντε είδη βρεφικού γάλακτος και γάλακτος δεύτερης βρεφικής ηλικίας για διαφορετικές ηλικιακές ομάδες, καθώς και βρεφικές τροφές.

Κύπρος: Τα παιδιά αποτελούν το μεγαλύτερο ποσοστό των τελικών αποδεκτών τόσο επισιτιστικής (92 %) όσο και υλικής συνδρομής (100 %). Δωρεάν γεύματα που παρασκευάζονται στα σχολικά κυλικεία παρέχονται σε άπορους μαθητές. Όσον αφορά την υλική συνδρομή, πακέτο «Προίκας του Μωρού», το οποίο περιλαμβάνει βασικά καταναλωτικά αγαθά για τη φροντίδα των βρεφών, παρέχεται σε ευάλωτους νέους γονείς.

Κροατία: Στο πλαίσιο προγράμματος για τα σχολεία παρέχεται συνδρομή σε παιδιά που ζουν σε συνθήκες φτώχειας ή διατρέχουν κίνδυνο φτώχειας. Τα παιδιά αυτά λαμβάνουν σχολικά γεύματα, καθώς και σχολικές τσάντες και άλλα σχολικά είδη.

Γερμανία: Η Γερμανία στοχεύει στη στήριξη των παιδιών μεταναστών στην ΕΕ προσχολικής ηλικίας (έως 7 ετών) προσφέροντάς τους προσχολική εκπαίδευση. Η Γερμανία στηρίζει επίσης τους γονείς τους προσφέροντας γονική υποστήριξη.

Ουγγαρία: Τα παιδιά αντιπροσωπεύουν σημαντικό ποσοστό των τελικών αποδεκτών. Τα παιδιά φτωχών οικογενειών λαμβάνουν στήριξη με τη μορφή συσκευασιών τροφίμων και βασικής υλικής συνδρομής. Η επισιτιστική συνδρομή που παρέχεται σε φτωχές, έγκυες γυναίκες μπορεί επίσης να συμβάλει στην πρόληψη της υλικής στέρησης των νεογέννητων παιδιών τους.

Ιρλανδία: Τα παιδιά από οικογένειες που χρησιμοποιούν τράπεζες τροφίμων επωφελούνται επίσης από τα εν λόγω προγράμματα. Επιπλέον, τα παιδιά επωφελούνται από την παροχή εξοπλισμού για τη δημιουργία νοικοκυριού (στον οποίο περιλαμβάνεται εξοπλισμός για βρέφη) που χορηγείται σε οικογένειες προσφύγων οι οποίες μετεγκαθίστανται σε νέες

κατοικίες. Επιπλέον, το 2019 παιδιά αιτούντων διεθνή προστασία που ζούσαν σε κρατικές δομές στέγασης έλαβαν σχολικό εξοπλισμό.

Αυστρία: Η στήριξη με τη μορφή σχολικών τσαντών και άλλων σχολικών ειδών στοχεύει απευθείας σε παιδιά σχολικής ηλικίας των οποίων οι οικογένειες λαμβάνουν το ελάχιστο εισόδημα.

Ελλάδα: Τα παιδιά επωφελούνται από τη διανομή επισιτιστικής συνδρομής και λαμβάνουν επίσης ειδική υλική συνδρομή, συμπεριλαμβανομένων σχολικών τσαντών και γραφικής ύλης. Ειδικά συνοδευτικά μέτρα, όπως ειδική για παιδιά ψυχοκοινωνική στήριξη, χειραφέτηση και υπηρεσίες κοινωνικής ενσωμάτωσης, κοινωνική καθοδήγηση και πολιτιστικές και δημιουργικές δραστηριότητες, απευθύνονται σε παιδιά.

Λετονία: Τα παιδιά λαμβάνουν ειδική βοήθεια. Η βοήθεια αυτή περιλαμβάνει i) συσκευασίες τροφίμων για βρέφη και μικρά παιδιά οι οποίες χωρίζονται σε τρεις τύπους συσκευασιών ανάλογα με την ηλικία: 7-12 μηνών, 13-18 μηνών και 19-24 μηνών· ii) σύνολα προϊόντων προσωπικής υγιεινής για βρέφη και μικρά παιδιά ηλικίας 0 έως 24 μηνών —τέσσερις τύποι συνόλων, 0-6 μηνών, 7-12 μηνών, 13-18 μηνών, 19-24 μηνών· iii) ατομικά μέσα διδασκαλίας για παιδιά ηλικίας 5 έως 10 ετών· και iv) ατομικά μέσα διδασκαλίας για παιδιά ηλικίας 11 έως 16 ετών. Για την πρόληψη των διακρίσεων, η Λετονία διασφαλίζει συγκεκριμένα ότι τα σχολικά είδη (όπως οι σχολικές τσάντες) δεν περιλαμβάνουν χρώματα, σχήματα και σχέδια που ενθαρρύνουν τις στερεότυπες αντιλήψεις κοριτσιών και αγοριών.

Περίπου το 10 % των τελικών αποδεκτών ήταν μετανάστες, άτομα αλλοδαπής προέλευσης ή μειονότητες. Ωστόσο, το ποσοστό αυτό είναι πιθανό να υπερεκτιμάται, δεδομένου ότι, για λόγους προστασίας δεδομένων, δεν υποβάλλονται πάντα τα στοιχεία που αφορούν τους μετανάστες που λαμβάνουν στήριξη (Ελλάδα, Γαλλία και Σλοβακία). Οι μετανάστες αποτελούν εν γένει τη μεγαλύτερη ομάδα, ακολουθούμενοι από τους πρόσφυγες και τους αιτούντες άσυλο.

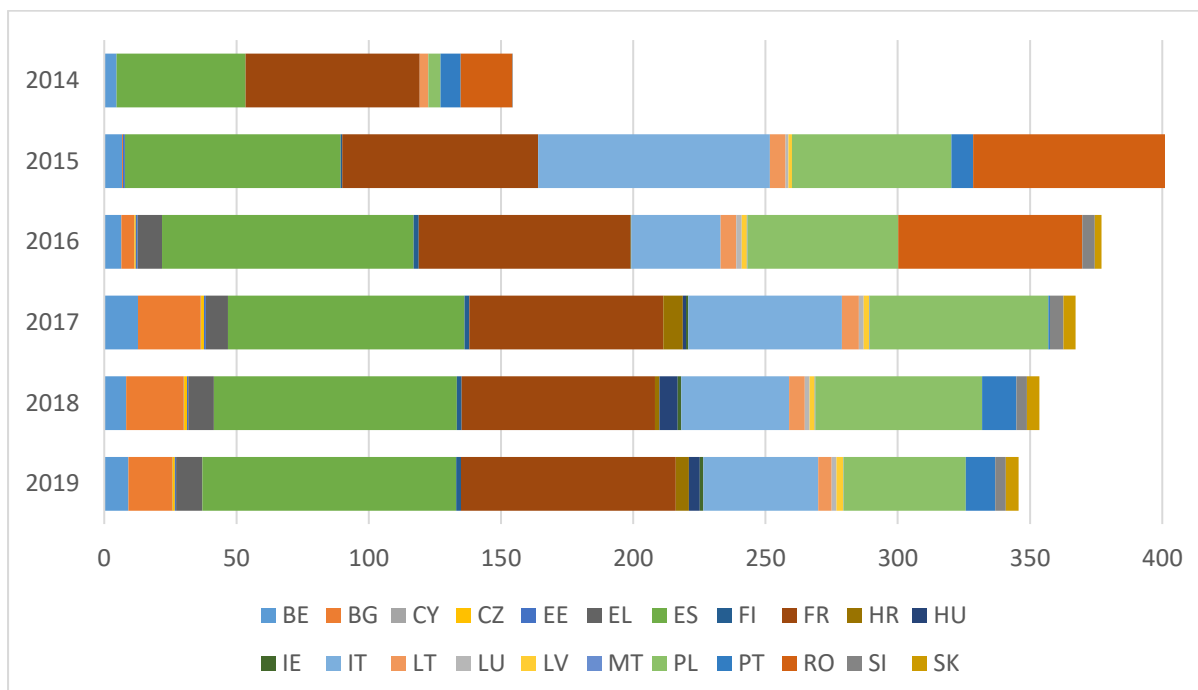
Εκτιμάται ότι το 7 % των τελικών αποδεκτών του ΤΕΒΑ ήταν άστεγοι, το ποσοστό των οποίων παρέμεινε σταθερό το 2018 και το 2019. Ωστόσο, είναι εξαιρετικά δυσχερές η εκτίμηση του αριθμού των αστέγων, καθώς οι άστεγοι δεν καταχωρίζονται και συχνά είναι απρόθυμοι να παράσχουν οποιαδήποτε προσωπική πληροφορία. Στην Τσεχία, την Ιρλανδία και τη Γαλλία, πάνω από το 13 % των τελικών αποδεκτών που έλαβαν επισιτιστική συνδρομή ήταν άστεγοι. Στην Ιταλία, το ποσοστό των αστέγων που λαμβάνουν συνδρομή συνέχισε να μειώνεται σε σύγκριση με το 2018 και το 2017.

ΕΠ Ι — Επισιτιστική συνδρομή

Το 2019 η επισιτιστική συνδρομή παρέμεινε γενικά σταθερή σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος, παρότι από το 2016 παρατηρείται ελαφρά πτωτική τάση. Περίπου τα μισά από τα 21 κράτη μέλη που υλοποίησαν το ΕΠ Ι είτε αύξησαν είτε διατήρησαν την ποσότητα των παρεχόμενων τροφίμων. Συνολικά, το 2019 διανεμήθηκαν ελαφρώς λιγότερα τρόφιμα σε σχέση με το 2018, ενώ αυξήσεις σημειώθηκαν κυρίως στην Ισπανία, τη Γαλλία και την Ιταλία, οι οποίες αντισταθμίστηκαν από μειώσεις στη Βουλγαρία και την Πολωνία¹⁸.

¹⁸ Δεδομένου του μεγέθους των προγραμμάτων τους, στα πέντε αυτά κράτη μέλη (Βουλγαρία, Ισπανία, Γαλλία, Ιταλία και Πολωνία) αντιστοιχεί το 82 % της συνολικής ποσότητας τροφίμων που διανεμήθηκαν το 2019 και, ως εκ τούτου, τυχόν αλλαγές στη διανομή τους επηρεάζουν σημαντικά τη συγκεντρωτική τάση. Ωστόσο, η εκτιμώμενη οικεία ποσότητα τροφίμων που διανεμήθηκαν ανά τελικό αποδέκτη συνάδει με την ποσότητα των άλλων κρατών μελών.

Σχεδιάγραμμα 3. *Επισιτιστική συνδρομή που χορηγήθηκε κατά την περίοδο 2014-2019 (σε χιλιάδες τόνους) ανά κράτος μέλος*

Πηγή: SFC2014

Πάνω από το ήμισυ (55 %) της επισιτιστικής συνδρομής περιλάμβανε γαλακτοκομικά προϊόντα και αλεύρι, ψωμί, πατάτες και άλλα αμυλούχα προϊόντα. Το ποσοστό των γαλακτοκομικών προϊόντων ήταν ιδιαίτερος υψηλό στην Ισπανία και τη Γαλλία. Στην Ιταλία, τη Λετονία, τη Σλοβακία και τη Φινλανδία, ήταν υψηλό το ποσοστό (άνω του 50 %) που αφορούσε το αλεύρι, το ψωμί, τις πατάτες και τα άλλα αμυλούχα προϊόντα. Η ποσότητα οπωροκηπευτικών (κοινός δείκτης εκροών 4 — βλ. παράρτημα), και κρέατος, αυγών, ψαριών και θαλασσινών (κοινός δείκτης εκροών 5 — βλ. παράρτημα) που διανεμήθηκαν συνέχισε να αυξάνεται κατά την περίοδο 2017-2019, έως 17,5 % και 8,5 % αντίστοιχα το 2019. Η ποσότητα λιπών και ελαίων παρουσιάζει διακυμάνσεις μεταξύ των κρατών μελών και κατά μέσο όρο ανέρχεται σε 5 %. Η ποσότητα έτοιμων προς κατανάλωση τροφών¹⁹ είναι συγκριτικά υψηλή στην Ιρλανδία (25 %), αλλά, πέραν αυτών των χωρών, παραμένει εύλογα χαμηλή και μειώνεται σε περίπου 9 % σε ολόκληρη την ΕΕ, ιδίως λόγω της σημαντικής μείωσης στην Ουγγαρία (από περίπου 36 % το 2018 σε περίπου 18 % το 2019). Το κόστος των παρεχόμενων τροφίμων ανά άτομο διαφέρει σημαντικά μεταξύ των κρατών μελών, καθώς και μεταξύ των ετών. Οι διαφορές αυτές οφείλονται κυρίως στην ποσότητα και στο είδος των προϊόντων που διανέμονται (π.χ. υψηλό ποσοστό νωπών προϊόντων), καθώς και στην ένταση της στήριξης.

Και τα 21 κράτη μέλη που παρείχαν τρόφιμα —εξαιρουμένης της Κύπρου— τα διένειμαν με τη μορφή τυποποιημένων συσκευασιών τροφίμων. Δεκατέσσερα κράτη μέλη παρείχαν και γεύματα: Βέλγιο, Βουλγαρία, Τσεχία, Ιρλανδία, Ελλάδα, Ισπανία, Κροατία, Ιταλία, Κύπρος, Λετονία, Ουγγαρία, Πολωνία, Σλοβακία και Φινλανδία. Μεταξύ αυτών, ορισμένα κράτη μέλη παρείχαν έτοιμα γεύματα σε μαθητές (Τσεχία, Ελλάδα, Κύπρος και Ουγγαρία) ή αστέγους (Ιρλανδία, Ιταλία, Λετονία, Ουγγαρία, Πολωνία και Σλοβακία). Οι

¹⁹ Στις έτοιμες προς κατανάλωση τροφές περιλαμβάνονται τα έτοιμα προς κατανάλωση ξηρά προϊόντα, τα τρόφιμα που είναι ανθεκτικά στη συντήρηση σε θερμοκρασία περιβάλλοντος, τα έτοιμα μείγματα και τα τρόφιμα σνακ.

τράπεζες τροφίμων της Εσθονίας συνεχίζουν να συνεργάζονται στενά με τις τοπικές αρχές, και συνεργάστηκαν και με τους δήμους για να φτάσουν όσο το δυνατόν πιο κοντά στα σπίτια των ανθρώπων. Χάρη στην καλή επικοινωνία μεταξύ των εταίρων, όπως και το 2018, το 95 % όλων των συσκευασιών επισιτιστικής συνδρομής διανεμήθηκαν κατά τη διάρκεια της περιόδου-στόχου. Όπως και τα προηγούμενα έτη, οι διανομές τροφίμων από τις οργανώσεις-εταίρους στη Βουλγαρία, την Ισπανία, την Κύπρο και την Ουγγαρία χρηματοδοτήθηκαν εξ ολοκλήρου από το TEBA, ενώ το ίδιο ισχύει και για την Ελλάδα για το 2019.

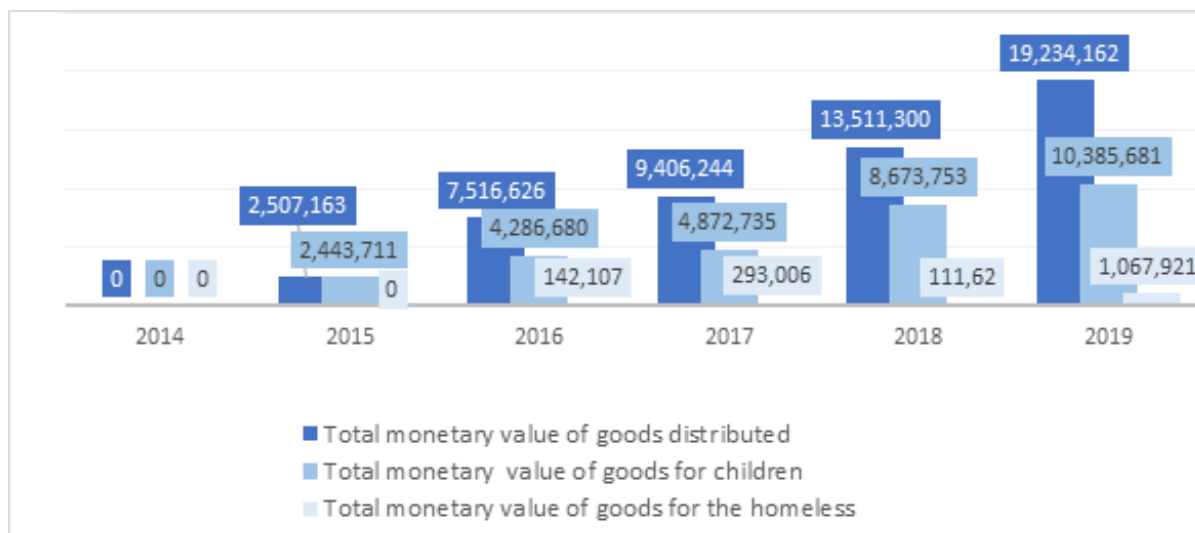
ΕΠ Ι — Βασική υλική συνδρομή

Το ποσό βασικής υλικής συνδρομής αυξήθηκε σημαντικά. Το 2019 τα κράτη μέλη διένειμαν 19,2 εκατ. EUR σε βασική υλική συνδρομή, ποσό κατά 42 % μεγαλύτερο από αυτό του 2018, το οποίο είχε ήδη αυξηθεί κατά 44 % σε σύγκριση με το 2017. Ωστόσο, σε αντίθεση με το 2018, πρωταρχική αιτία της αύξησης δεν είναι το γεγονός ότι επιπλέον κράτη μέλη άρχισαν να παρέχουν βασική υλική συνδρομή²⁰, αλλά μάλλον η ευρέως διαδεδομένη ανοδική τάση όσον αφορά την παροχή υλικής συνδρομής. Οι αυξήσεις ήταν ιδιαίτερα αισθητές στην Ελλάδα, την Κροατία, τη Λετονία και την Αυστρία. Επτά κράτη μέλη συνέχισαν τη διανομή βασικής υλικής συνδρομής όπως και το προηγούμενο έτος (Ιρλανδία, Κύπρος, Λιθουανία, Λουξεμβούργο, Ουγγαρία, Σλοβακία και Τσεχία). Η Ιταλία άρχισε να υποβάλλει εκθέσεις προόδου σχετικά με τη βασική υλική συνδρομή μετά την έναρξη των πράξεων το 2018, παρέχοντας βασικά αγαθά σε αστέγους. Η πλειονότητα των αγαθών διανεμήθηκε σε τέσσερα κράτη μέλη: Ελλάδα, Κροατία, Ουγγαρία και Αυστρία (βλ. διάγραμμα 4). Τα μέτρα στεγαστικής στήριξης στην Ιταλία στόχευαν κυρίως τους αστέγους, οι οποίοι έλαβαν επίσης συνδρομή στην Τσεχία, την Ελλάδα, την Κροατία και τη Σλοβακία και τους παρασχέθηκαν προϊόντα προσωπικής φροντίδας και άλλα είδη. Στην Τσεχία, την Ιταλία και την Ουγγαρία, οι άστεγοι έλαβαν επίσης εξοπλισμό κουζίνας (άτομα που επαναστεγάστηκαν ή ζούσαν σε επισφαλή καταλύματα) και ρούχα, ενώ στην Τσεχία, την Ελλάδα, την Ιταλία και την Κροατία έλαβαν υνόσακους/κουβέρτες.

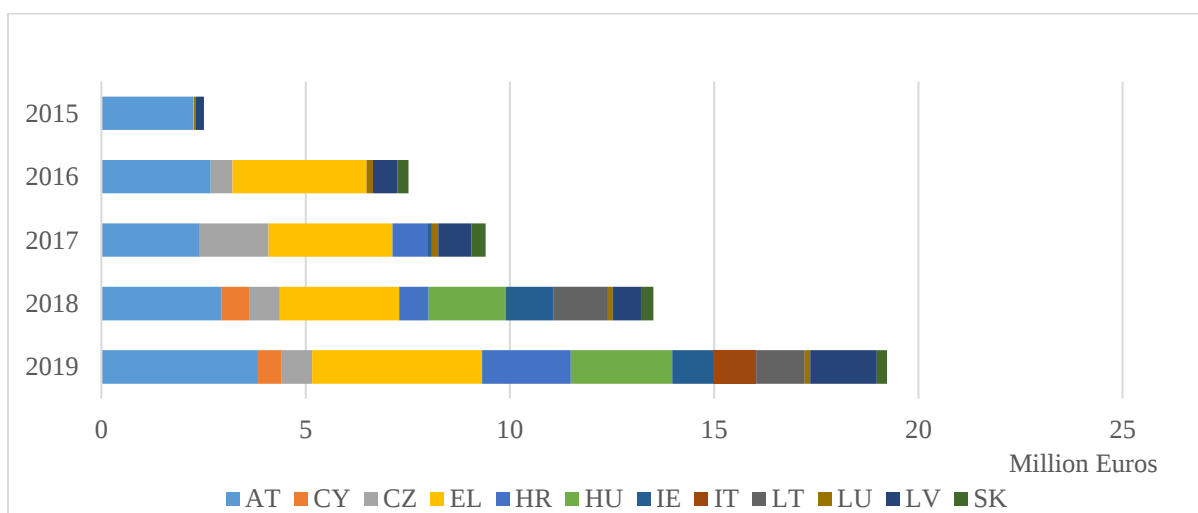
Τα σχολικά είδη και τα προϊόντα προσωπικής φροντίδας για οικογένειες με παιδιά εξακολούθησαν να αποτελούν τα κυριότερα είδη βασικής υλικής συνδρομής που διανέμονται μέσω του TEBA. Το 2019 στα είδη που διανεμήθηκαν σε οικογένειες με παιδιά περιλαμβάνονταν γραφική ύλη και σχολικά είδη (Ιρλανδία, Ελλάδα, Κροατία, Λετονία, Ουγγαρία και Αυστρία), σχολικές τσάντες (Ελλάδα, Κροατία, Λετονία και Αυστρία), συσκευασίες με προϊόντα βρεφικής φροντίδας (Ιρλανδία, Ελλάδα, Κροατία, Κύπρος και Ουγγαρία), αθλητικά είδη (Ελλάδα και Κροατία) και ρούχα (Ελλάδα, Κροατία και Ιταλία). Στην Ελλάδα, τη Λετονία, το Λουξεμβούργο, την Ουγγαρία και τη Σλοβακία διανεμήθηκαν επίσης είδη όπως απορρυπαντικό πλυντηρίου, κρέμα και σαπούνι για βρέφη και νήπια, υγρά μαντηλάκια και πάνες.

²⁰ Η Ιταλία άρχισε να παρέχει βασική υλική συνδρομή το 2018 και ξεκίνησε να μετρά την εν λόγω στήριξη το 2019. Ωστόσο, αντιπροσωπεύει μόνο το 15 % περίπου της συνολικής αύξησης της υλικής συνδρομής.

Σχεδιάγραμμα 4. Συνολική χρηματική αξία των αγαθών την περίοδο 2014-2019 ανά είδος

Σχεδιάγραμμα 5. Συνολική χρηματική αξία των αγαθών την περίοδο 2014-2019 ανά κράτος μέλος

Πηγή: SFC2014

ΕΠ Ι — Συνοδευτικά μέτρα

Σύμφωνα με τον κανονισμό για το ΤΕΒΑ, τα κράτη μέλη που υλοποίησαν προγράμματα του ΕΠ Ι το 2019 προέβλεψαν επίσης συνοδευτικά μέτρα. Τα περισσότερα κράτη μέλη συνέχισαν να προσφέρουν πολυάριθμα συνοδευτικά μέτρα. Για παράδειγμα:

- στην Αυστρία, κάθε σετ σχολικών ειδών πρώτης ανάγκης περιλάμβανε φυλλάδιο που κάλυπτε διάφορα θέματα, συμπεριλαμβανομένων πληροφοριών για άλλες υπηρεσίες, όπως χρηματοοικονομική κατάρτιση, επισιτιστική συνδρομή και διανομή ρουχισμού, καθώς και παροχή πρακτικών συμβουλών σε παιδιά για το σχολείο·
- στην Εσθονία διανεμήθηκε νέο τεύχος του περιοδικού «Βοήθεια», το οποίο περιέχει κατάλογο με τα στοιχεία επικοινωνίας χρήσιμων οργανώσεων και συνταγές που χρησιμοποιούν τα τρόφιμα που περιλαμβάνονται στις συσκευασίες· και

- η Πολωνία διεύρυνε περαιτέρω την οικεία προσφορά συνοδευτικών μέτρων, περιλαμβάνοντας δραστηριότητες όπως η φυσιοθεραπεία και οι ασκήσεις γυμναστικής για παχύσαρκα άτομα, ώστε να συμβάλει στην πρόληψη των παθήσεων της σπονδυλικής στήλης.

Άλλα μέτρα περιλάμβαναν τα εξής:

- ένα μεγάλης κλίμακας έργο κοινωνικοεπαγγελματικής ένταξης το οποίο βασίζεται σε διάφορα «Magasins Citoyens» (καταστήματα για τους πολίτες)²¹ που βρίσκονται στο κέντρο της πόλης La Louvière και προσφέρουν πολυάριθμες υπηρεσίες (π.χ. καταστήματα μεταχειρισμένων ειδών ένδυσης και υποστήριξη σε άτομα που αναζητούν εργασία) και το οποίο αναπτύχθηκε από τα CPAS (δημόσια κέντρα κοινωνικής δράσης) (Βέλγιο).
- Υπηρεσία Εκπαιδευτικής Ψυχολογίας που βοηθά στην ένταξη και την υποστήριξη παιδιών με αισθητηριακές αναπηρίες ή νοητική υστέρηση, ή σοβαρές μαθησιακές δυσκολίες μέσω προγραμμάτων όπως τα Προγράμματα «Αλφαριθμητισμός» στα Γυμνάσια (Κύπρος) και
- «Αλληλεγγύη στην περιοχή της Δράμας²²», μια κοινωνική σύμπραξη για την παροχή βοήθειας σε ηλικιωμένους (Ελλάδα).

Τα περισσότερα κράτη μέλη εφάρμοσαν συνδυασμό συνοδευτικών μέτρων, ενώ ελάχιστα κράτη μέλη επέλεξαν να επικεντρωθούν σε μία μόνο ή δύο δραστηριότητες. Τα συνοδευτικά μέτρα που εφαρμόστηκαν το 2019 (βλ. διάγραμμα 6) περιλάμβαναν:

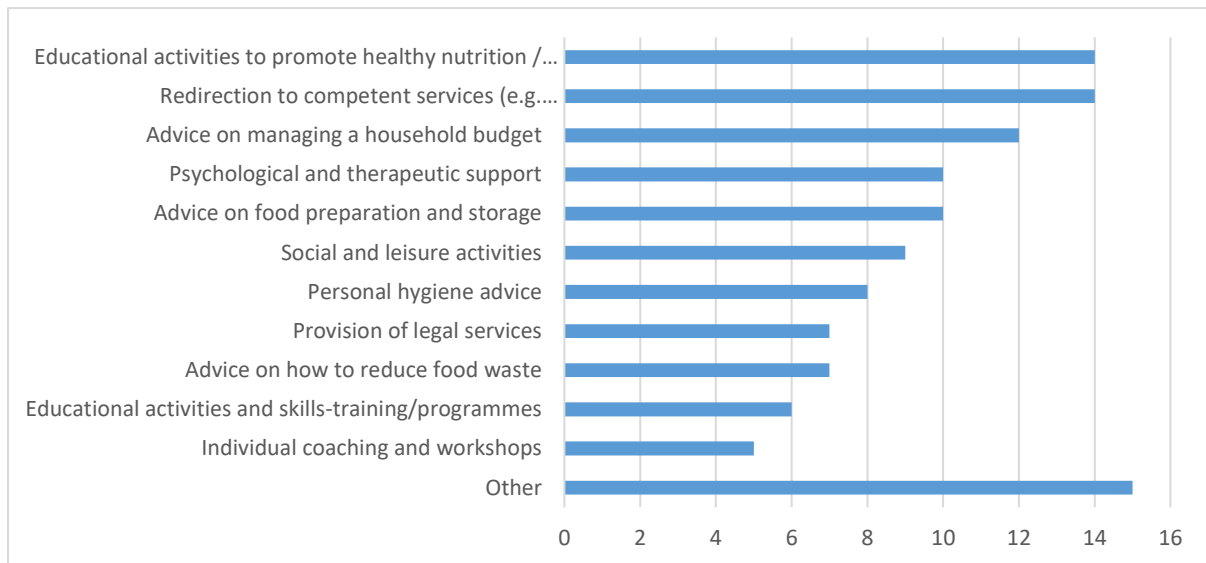
- παροχή συμβουλών για την προετοιμασία και την αποθήκευση τροφίμων (Βουλγαρία, Τσεχία, Εσθονία, Γαλλία, Λετονία, Λιθουανία, Λουξεμβούργο, Ουγγαρία, Πολωνία, Πορτογαλία, Σλοβακία και Φινλανδία).
- εκπαιδευτικές δραστηριότητες για την προαγωγή της υγιεινής διατροφής, π.χ. εργαστήρια μαγειρικής (Βέλγιο, Βουλγαρία, Τσεχία, Εσθονία, Ιρλανδία, Ελλάδα, Γαλλία, Κροατία, Ιταλία, Λετονία, Λιθουανία, Λουξεμβούργο, Πολωνία, Σλοβακία και Φινλανδία).
- παροχή συμβουλών σχετικά με τρόπους μείωσης της σπατάλης τροφίμων (Βέλγιο, Βουλγαρία, Κροατία, Λετονία, Λουξεμβούργο, Πολωνία και Πορτογαλία).
- παροχή συμβουλών προσωπικής υγιεινής (Βέλγιο, Βουλγαρία, Τσεχία, Κροατία, Λετονία, Ουγγαρία, Πολωνία και Σλοβακία).
- παραπομπή σε αρμόδιες υπηρεσίες (π.χ. κοινωνικές/διοικητικές) (Βέλγιο, Βουλγαρία, Τσεχία, Εσθονία, Ιρλανδία, Ισπανία, Γαλλία, Κροατία, Ιταλία, Λετονία, Λουξεμβούργο, Αυστρία, Σλοβακία και Φινλανδία).
- ατομική καθοδήγηση και εργαστήρια (Τσεχία, Ελλάδα, Κροατία, Μάλτα και Σλοβενία).
- ψυχολογική και θεραπευτική στήριξη (Τσεχία, Ελλάδα, Γαλλία, Κροατία, Ιταλία, Κύπρος, Λιθουανία, Ουγγαρία, Πολωνία, Σλοβενία και Σλοβακία).
- παροχή συμβουλών για τη διαχείριση του οικιακού προϋπολογισμού (Βέλγιο, Βουλγαρία, Τσεχία, Εσθονία, Ιρλανδία, Ελλάδα, Γαλλία, Κροατία, Ιταλία, Λετονία, Λιθουανία, Πολωνία, Πορτογαλία και Σλοβακία).
- κοινωνικές και ψυχαγωγικές δραστηριότητες (Ελλάδα, Εσθονία, Γαλλία, Κροατία, Λετονία, Μάλτα, Σλοβενία, Τσεχία και Φινλανδία).

²¹ <https://www.cpas.lalouviere.be/les-magasins-citoyens>

²² Πόλη και δήμος της βορειοανατολικής Ελλάδας.

- εκπαιδευτικές δραστηριότητες και κατάρτιση/προγράμματα για την απόκτηση δεξιοτήτων (Ελλάδα, Γαλλία, Κροατία, Μάλτα, Πολωνία και Σλοβενία)·
- παροχή νομικών υπηρεσιών (Τσεχία, Ιρλανδία, Γαλλία, Κροατία, Ιταλία, Λιθουανία και Πολωνία)·
- άλλες συνοδευτικές δραστηριότητες (Αυστρία, Βέλγιο, Βουλγαρία, Γαλλία, Ελλάδα, Εσθονία, Ισπανία, Ιταλία, Κύπρος, Λουξεμβούργο, Μάλτα, Πολωνία, Σλοβενία, Τσεχία και Φινλανδία), συμπεριλαμβανομένων υπηρεσιών προσωπικής υποστήριξης, φροντίδας ενηλίκων, κοινωνικών μεταφορών, στήριξης για την πρόσβαση στα δικαιώματα και σχολικής υποστήριξης.

Σχεδιάγραμμα 6. *Είδη συνοδευτικών μέτρων που εφαρμόστηκαν το 2019 (n=22)*

ΕΠ II — Κοινωνική ενσωμάτωση

Όπως και τα προηγούμενα έτη, τα κράτη μέλη του ΕΠ II²³ (Δανία, Γερμανία, Κάτω Χώρες και Σουηδία) υλοποίησαν δράσεις κοινωνικής ενσωμάτωσης.

Στη Γερμανία, η κύρια δραστηριότητα είχε ως στόχο την προσέγγιση των νεοαφιχθέντων ενηλίκων και των αστέγων και τη βελτίωση της πρόσβασής τους σε υπηρεσίες συμβουλευτικής και μέτρα στήριξης. Η Γερμανία έχει ήδη υπερβεί διάφορους από τους στόχους που έχουν τεθεί στον τομέα αυτόν. Σχεδόν το 90 % των εν λόγω νεοαφιχθέντων ενηλίκων και αστέγων που συμμετείχαν στις δραστηριότητες κοινωνικής ενσωμάτωσης το 2019 χρησιμοποίησαν στη συνέχεια τις κοινωνικές υπηρεσίες (έναντι στόχου 70 %²⁴), σύμφωνα με τον ρόλο του TEBA ως εφελκυστήρα για μεγαλύτερη κοινωνική ενσωμάτωση. Ο συνολικός αριθμός των αστέγων και των ατόμων που κινδυνεύουν να βρεθούν χωρίς στέγη οι οποίοι έλαβαν υπηρεσίες συμβουλευτικής έως το 2019 ανέρχεται σε 26 830 —ο οποίος υπερβαίνει ήδη κατά 25 % τον ειδικό στόχο του προγράμματος. Ικανοποιητική πρόοδος σημειώθηκε επίσης στην προσέγγιση νεοαφιχθέντων νηπίων (προσχολικής ηλικίας) (16 674) και των γονέων τους (19 113)²⁵. Συνεπώς, αναμένεται ότι θα

²³ Δηλαδή τα κράτη μέλη που εφαρμόζουν το «επιχειρησιακό πρόγραμμα κοινωνικής ενσωμάτωσης των απόρων» (επίσης αναφερόμενο ως «ΕΠ II») που υποστηρίζει τις δραστηριότητες εκτός των μέτρων για την ενεργό αγορά εργασίας, το οποίο συνίσταται σε μη οικονομική, μη υλική συνδρομή, και αποσκοπεί στην κοινωνική ενσωμάτωση των απόρων.

²⁴ Ο στόχος αυτός καθορίστηκε στο επιχειρησιακό πρόγραμμα και αφορά τη συνολική διάρκεια του προγράμματος.

²⁵ Μεταξύ 2/3 και 6/7 ετών, παρότι το εν λόγω ηλικιακό φάσμα μπορεί να ποικίλλει ανάλογα με το πλαίσιο των κρατών μελών και την πρόσβαση στην προσχολική ηλικία.

επιτευχθεί ο στόχος της προσέγγισης 19 700 παιδιών και γονέων έως το 2020, όπως καθορίζεται στο ΕΠ.

Στη Δανία, οι συνθήκες για τους αστέγους —συμπεριλαμβανομένων των αστέγων από άλλες χώρες της ΕΕ που έχουν άδεια παραμονής στη Δανία— βελτιώθηκαν χάρη στην παροχή πρόσβασης σε καταφύγια και κοινωνικούς λειτουργούς. Μέσω δραστηριοτήτων προσέγγισης, δόθηκε στα άτομα αυτά προσωρινή στέγη και αποθηκευτικός χώρος, καθώς και δυνατότητα να συμμετάσχουν σε κοινωνικές δραστηριότητες και προγράμματα για να ενισχυθεί η απασχολησιμότητά τους. Συνολικά, 2 169 άτομα επωφεληθήκαν από τις δραστηριότητες αυτές την περίοδο 2014-2019, αριθμός που υπερβαίνει ήδη κατά 55 % τον στόχο των 1 400 ατόμων που έχει τεθεί για την περίοδο προγραμματισμού 2014-2020.

Στις Κάτω Χώρες, το πρόγραμμα «Elderly in the neighbourhood» (Ηλικιωμένοι στη γειτονιά) συνεχίστηκε το 2019 με 581 συμμετέχοντες. Ο αριθμός αυτός ήταν μικρότερος σε σχέση με το 2018 και το 2017. Το πρόγραμμα επιδιώκει να καταπολεμήσει τον κοινωνικό αποκλεισμό μειονεκτούντων ηλικιωμένων. Όλα τα άτομα που έλαβαν μέρος ήταν ηλικίας άνω των 65 ετών. Οι συμμετέχοντες την περίοδο 2014-2019 ανήλθαν συνολικά σε 2 855, αντιπροσωπεύοντας το 57 % του συνολικού στόχου (5 000). Παρότι με τον σημερινό ρυθμό ο στόχος για το 2020 εξακολουθεί να είναι κάπως μακρινός, ένα σημαντικό αποτέλεσμα ήταν ότι, έπειτα από ένα έτος λειτουργίας του προγράμματος, περίπου το 81 % των ηλικιωμένων που καλύπτονταν εξακολουθούσαν να συμμετέχουν σ' αυτό, το 45 % ανέφεραν ότι είχαν διευρύνει τον κοινωνικό τους κύκλο και το 63 % είχαν ενισχύσει τις ψηφιακές και οικονομικές τους δεξιότητες. Το 2019 περίπου το ένα τρίτο των συμμετεχόντων είχε μεταναστευτικό υπόβαθρο. Προσλήφθηκαν υπάλληλοι με ειδικές γλωσσικές δεξιότητες προκειμένου να ξεπεραστούν τα γλωσσικά εμπόδια.

Τα προγράμματα κοινωνικής ενσωμάτωσης στη Σουηδία περιλαμβάνουν δύο είδη στήριξης: την προαγωγή της υγείας και την παροχή βασικών πληροφοριών σχετικά με τη σουηδική κοινωνία σε απόρους που προέρχονται από άλλες χώρες της ΕΕ ή του ΕΟΧ. Οι κυριότερες ομάδες-στόχοι είναι οι άστεγοι (ή τα άτομα που κινδυνεύουν να βρεθούν χωρίς στέγη), οι μετανάστες, τα άτομα αλλοδαπής προέλευσης, οι μειονότητες και οι γυναίκες. Το πρόγραμμα μέχρι στιγμής καλύπτει 2 674 άτομα, από τα οποία 658 προσεγγίστηκαν το 2019. Το ποσοστό των ατόμων τα οποία προσέγγισε το ΕΠ και που υποστηρίζουν ότι έχουν βελτιώσει τις συνθήκες διαχείρισης της υγείας και της προσωπικής τους φροντίδας αυξήθηκε από 38 % το 2016 σε 70 % το 2019. Το ποσοστό των ατόμων που υποστήριξαν ότι έλαβαν στήριξη ή συνδρομή παρουσιάζει σταθερή άνοδο —από 43 % το 2016 σε 93 % το 2019. Σημαντική υπέρβαση του στόχου του 40 % καταγράφηκε και στους δύο σχετικούς δείκτες.

Εμπόδια κατά την υλοποίηση

Εμπόδια κατά την υλοποίηση αναφέρθηκαν από 17 κράτη μέλη. Τα περισσότερα από αυτά ανέφεραν προκλήσεις που σχετίζονταν με το χρονοδιάγραμμα και τις καθυστερήσεις στην παροχή της βοήθειας (Βέλγιο, Βουλγαρία, Τσεχία, Δανία, Ελλάδα, Γαλλία, Πολωνία, Πορτογαλία και Ρουμανία). Ορισμένες από τις καθυστερήσεις οφείλονταν άμεσα σε προβλήματα σύναψης συμβάσεων που ανέκυψαν κατά το προηγούμενο έτος (π.χ. βλ. Ρουμανία κατωτέρω). Άλλες προκλήσεις αφορούσαν:

- την υλικοτεχνική υποστήριξη, π.χ. μη συμμόρφωση με τις αρχές της ορθολογικής διαχείρισης των αποθεμάτων — μέθοδος αποτίμησης πρώτης εισαγωγής πρώτης εξαγωγής (FIFO) (Βέλγιο, Εσθονία, Κροατία, Λετονία, Πολωνία και Πορτογαλία)·
- τους τελικούς αποδέκτες, π.χ. έλλειψη ενημέρωσης, προβλήματα ως προς την προσέγγισή τους (Κροατία, Κάτω Χώρες, Πολωνία, Σλοβακία και Σουηδία)·

- την παρακολούθηση και την αξιολόγηση (Ιταλία, Μάλτα, Ρουμανία και Σουηδία), π.χ. δυσκολίες στη συλλογή δεδομένων από τους τελικούς αποδέκτες, και το υπό κατασκευή νέο σύστημα παρακολούθησης (στην Ιταλία)·
- την έλλειψη ικανότητας των οργανώσεων-εταίρων (Δανία, Ιταλία, Ουγγαρία και Πολωνία)· και
- νομικές δυσκολίες που αφορούσαν κυρίως τις δημόσιες συμβάσεις για τη χορήγηση της ενίσχυσης (Βουλγαρία, Κάτω Χώρες, Πορτογαλία και Ρουμανία).

Μόνο η Δανία ανέφερε την «έλλειψη ικανοτήτων των διαχειριστικών αρχών» ως εμπόδιο κατά την υλοποίηση. Το 2019 η Ρουμανία συνέχισε να μην είναι σε θέση να επιλύσει τις προκλήσεις υλοποίησης και τις καθυστερήσεις στη διαδικασία σύναψης δημόσιων συμβάσεων λόγω διαφόρων καταγγελιών που υπέβαλαν οι απορριφθέντες προσφέροντες. Επιπλέον, το Υπουργείο Παιδείας της Ρουμανίας δεν υπέβαλε αίτηση χρηματοδότησης για τα σχολικά είδη. Ως αποτέλεσμα, δεν διανεμήθηκαν τρόφιμα ούτε χορηγήθηκε υλική συνδρομή για τρίτο συνεχόμενο έτος. Το Υπουργείο Ευρωπαϊκών Ταμείων —η διαχειριστική αρχή του TEBA στη Ρουμανία— προσπαθεί να συμβάλει στην επίλυση του προβλήματος κατά την επόμενη περίοδο αναφοράς.

Όπως και τα προηγούμενα έτη, η ευελιξία του TEBA και η ισχυρή συνεργασία μεταξύ των διαχειριστικών αρχών και των οργανώσεων-εταίρων βοήθησαν τις χώρες να αντιμετωπίσουν πολλά από τα εν λόγω εμπόδια. Σε ορισμένα κράτη μέλη (όπως η Ιρλανδία, η Γαλλία και η Ιταλία), η διαχειριστική αρχή πραγματοποίησε τακτικές συναντήσεις με οργανώσεις-εταίρους και σχετικούς ενδιαφερόμενους φορείς για να συζητήσει και να στηρίξει την υλοποίηση του προγράμματος.

Γενικές αρχές

Στο άρθρο 5 του κανονισμού για το TEBA προσδιορίζονται αρχές οι οποίες θα πρέπει να εφαρμόζονται συνολικά κατά τον σχεδιασμό και την υλοποίηση του Ταμείου. Σ' αυτές περιλαμβάνονται η συμπληρωματικότητα της χρηματοδότησης, η ισότητα των φύλων, η καταπολέμηση των διακρίσεων, η αποφυγή της σπατάλης τροφίμων, η ισορροπημένη διατροφή, η δημόσια υγεία και οι περιβαλλοντικές και κλιματικές πτυχές. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να τηρούν αυτές τις αρχές και να υποβάλλουν σχετικά στοιχεία στις οικείες ετήσιες εκθέσεις υλοποίησης.

Τα κράτη μέλη υποβάλλουν εκθέσεις σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο λαμβάνουν υπόψη αυτές τις γενικές αρχές.

Τηρούν την αρχή της συμπληρωματικότητας μέσω του συντονισμού με άλλα χρηματοδοτικά μέσα για την αποφυγή της διπλής χρηματοδότησης και την αύξηση του πεδίου εφαρμογής της συνδρομής. Στην Εσθονία, η στατιστική υπηρεσία της Εσθονίας²⁶ συγκεντρώνει και παρουσιάζει επισκοπήσεις σχετικά με την αλληλεπικάλυψη των συμμετεχόντων στα μέτρα του ΕΚΤ και των αποδεκτών επισιτιστικής συνδρομής μέσω του προγράμματος του TEBA. Η Μάλτα καταρτίζει λεπτομερή κατάλογο των έργων στο πλαίσιο του ΕΚΤ που συμπληρώνουν το πρόγραμμα του TEBA. Η Μάλτα εξετάζει επίσης τις αιτήσεις που λαμβάνονται μέσω του Ταμείου Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης για να αποφευχθεί η διπλή χρηματοδότηση και να διασφαλιστεί η συμπληρωματικότητα μεταξύ του Ταμείου αυτού και του προγράμματος του TEBA. Στην Πορτογαλία, η ίδια διαχειριστική αρχή εποπτεύει τόσο το πρόγραμμα του TEBA όσο και το ΕΠ του ΕΚΤ «Κοινωνική ένταξη

²⁶ Η στατιστική υπηρεσία της Εσθονίας είναι ο δημόσιος οργανισμός που είναι αρμόδιος για την παραγωγή των επίσημων στατιστικών.

και απασχόληση», δεδομένου ότι και τα δύο Ταμεία αλληλοσυμπληρώνονται. Στη Σλοβακία, οι δραστηριότητες του ΤΕΒΑ χρησιμοποιούνται για τον προσδιορισμό των αναγκών των τελικών αποδεκτών, οι οποίες στη συνέχεια καλύπτονται με πιο μακροπρόθεσμες λύσεις μέσω άλλων ταμείων, και συγκεκριμένα μέσω δραστηριοτήτων κοινωνικής ενσωμάτωσης που χρηματοδοτούνται από το ΕΚΤ. Στην Ιταλία, το μέτρο για τη στήριξη των αστεγών υλοποιείται μέσω ολοκληρωμένης προσέγγισης με το ΕΚΤ με σκοπό την παροχή πιο μακροπρόθεσμης στήριξης της κοινωνικής ενσωμάτωσης επιπλέον της υλικής συνδρομής.

Όλα τα κράτη μέλη αναφέρουν ότι τηρούν τις αρχές της ισότητας των φύλων και ότι εφαρμόζουν πολιτικές κατά των διακρίσεων. Τα περισσότερα κράτη μέλη έχουν καθορίσει αντικειμενικά κριτήρια επιλεξιμότητας —δηλαδή την κοινωνικοοικονομική κατάσταση ενός ατόμου— για τον προσδιορισμό της ομάδας-στόχου και των τελικών αποδεκτών, αποτρέποντας την εμφάνιση διακρίσεων σε οποιοδήποτε επίπεδο της κατανομής της συνδρομής. Ορισμένες αποτελεσματικές πρακτικές που εφαρμόστηκαν το 2018 συνεχίστηκαν να εφαρμόζονται και το 2019. Η Γερμανία διανέμει ενημερωτικά φυλλάδια για θέματα φύλου τα οποία χρησιμοποιούν οι οργανώσεις-εταίροι ως κατευθυντήριες γραμμές για την εφαρμογή των μέτρων του ΤΕΒΑ και τη διασφάλιση της ισότητας των φύλων. Οι Κάτω Χώρες συνεργάζονται με μια ένωση που εκπροσωπεί ηλικιωμένους με μεταναστευτικό υπόβαθρο, ώστε να διασφαλιστεί ότι η προσέγγισή τους εξακολουθεί να μην επιφέρει αποκλεισμούς. Η Πολωνία παρέχει τρόφιμα και προβλέπει συνοδευτικά μέτρα για την κάλυψη των αναγκών διαφόρων ομάδων, π.χ. ηλικιωμένων, εγκύων, αστεγών ή ατόμων με αναπηρία. Παρότι η Σουηδία στοχεύει τόσο τους άνδρες όσο και τις γυναίκες, επικεντρώνεται ιδιαίτερα στην υγεία των γυναικών. Η Σλοβακία διασφαλίζει ότι τόσο οι άνδρες όσο και οι γυναίκες εκπροσωπούνται στο προσωπικό των οργανώσεων-εταίρων.

Πολλά κράτη μέλη ανέφεραν ότι διανέμουν ποικιλία τροφίμων τα οποία είναι ισορροπημένα από διατροφική άποψη. Στις περισσότερες περιπτώσεις, διατροφολόγοι ή τα αρμόδια υπουργεία (π.χ. το Υπουργείο Υγείας στη Βουλγαρία, το Υπουργείο Εργασίας, Οικογένειας, Κοινωνικών Υποθέσεων και Ισότητας Ευκαιριών στη Σλοβενία) συνέβαλαν στην προετοιμασία των συσκευασιών τροφίμων. Η Ιταλία επιλέγει τα προϊόντα λαμβάνοντας υπόψη την ανάγκη επαρκούς πρόσληψης πρωτεϊνών και υδατανθράκων σύμφωνα με τη μεσογειακή διατροφή. Στην Πορτογαλία, οι συσκευασίες τροφίμων αποσκοπούν στην κάλυψη του 50 % των ενεργειακών και διατροφικών αναγκών των τελικών αποδεκτών και περιλαμβάνουν ημερήσιες μερίδες καθεμιάς από τις επτά ομάδες τροφίμων, όπως καθορίζονται στον τροχό τροφίμων (Food Wheel)²⁷.

Όλα τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι τα διανεμόμενα τρόφιμα τηρούν τα εθνικά πρότυπα ασφάλειας και υγείας. Επιπλέον, η ποιότητα των τροφίμων ελέγχεται συχνά. Πολλά κράτη μέλη στηρίζουν περαιτέρω την υγεία των τελικών αποδεκτών μέσω συνοδευτικών μέτρων που προωθούν έναν υγιεινό τρόπο ζωής.

Προκειμένου να περιοριστεί η σπατάλη τροφίμων, στις συσκευασίες τροφίμων περιλαμβάνονται προϊόντα με μεγαλύτερη διάρκεια ζωής. Επίσης, λαμβάνεται υπόψη η αποθηκευτική ικανότητα των αποθηκών. Για παράδειγμα, η Κύπρος οργανώνει τη διανομή πρωινών με βάση τον εκτιμώμενο αριθμό των επωφελούμενων ατόμων προκειμένου να αποφευχθεί η σπατάλη τροφίμων. Ένας άλλος τρόπος για την αντιμετώπιση της σπατάλης τροφίμων είναι η συλλογή και διανομή των πλεονασμάτων τροφίμων.

²⁷ Ο τροχός τροφίμων είναι διατροφική κατευθυντήρια γραμμή με βάση τα τρόφιμα. Για περισσότερες πληροφορίες, ανατρέξτε στη διεύθυνση <http://www.fao.org/nutrition/education/food-dietary-guidelines/regions/countries/Portugal/en>.

Τα περισσότερα κράτη μέλη αναφέρουν στις οικείες ετήσιες εκθέσεις υλοποίησης ότι ανέλαβαν φιλικές προς το περιβάλλον δράσεις. Για παράδειγμα, στη Γαλλία, ζητείται από τους προσφέροντες να παράσχουν πληροφορίες σχετικά με τις εκπομπές CO₂. Η Ουγγαρία έχει ως στόχο τη μείωση των εκπομπών κατά τη μεταφορά τροφίμων, με τη συσκευασία των ζεστών γευμάτων σε θερμοάιχτα πλαστικά κουτιά και τη συλλογή των χρησιμοποιημένων κουτιών. Στο Λουξεμβούργο, οι οργανώσεις-εταίροι μπορούν να λάβουν το σήμα ποιότητας «SuperDrecksKëscht fir Betriber», το οποίο πιστοποιεί τη δέσμευση της οργάνωσης για το περιβάλλον. Όπως αναφέρθηκε ήδη στην έκθεση του 2018, η Τσεχία χρησιμοποιεί φιλικά προς το περιβάλλον προϊόντα και ενθαρρύνει τη χρήση ανακυκλωμένων υλικών (π.χ. ρολά τουαλέτας κατασκευασμένα από 100 % ανακυκλωμένο χαρτί).

Αξιολογήσεις

Κατά τη διάρκεια του 2019 σε τουλάχιστον επτά κράτη μέλη (Βέλγιο, Βουλγαρία, Τσεχία, Γερμανία, Γαλλία, Πολωνία και Πορτογαλία²⁸) αξιολογήθηκαν οι δραστηριότητες του TEBA. Οι περισσότερες από αυτές τις αξιολογήσεις επικεντρώθηκαν στην εκτίμηση της προόδου που σημείωσαν τα προγράμματα του TEBA χάρη σ' αυτές τις δραστηριότητες και οι περισσότερες ήταν θετικές. Η Βουλγαρία προέβη σε δύο αξιολογήσεις το 2019, επισημαίνοντας ότι η διανομή ζεστών γευμάτων και βασικών αγαθών κάλυψε τις πλέον ευάλωτες ομάδες. Χάρη στην αύξηση της χρηματοδότησης για τη διανομή ζεστών γευμάτων αυξήθηκε περαιτέρω ο αριθμός των τελικών αποδεκτών (βλ. πλαίσιο 2 κατωτέρω)²⁹. Όπως και τα τελευταία χρόνια, η Αυστρία συγκέντρωσε παρατηρήσεις σχετικά με την παρεχόμενη συνδρομή μέσω ερωτηματολογίου: το 99 % των απαντησάντων ήταν πολύ ικανοποιημένοι ή ικανοποιημένοι με το σετ σχολικών ειδών πρώτης ανάγκης και, γενικότερα, με το μέτρο που εφαρμόστηκε μέσω του ΕΠ του TEBA.

Ορισμένες αξιολογήσεις παρέχουν χρήσιμες συστάσεις όσον αφορά την περίοδο προγραμματισμού 2021-2027. Η αξιολόγηση που πραγματοποιήθηκε στο Βέλγιο συνιστά, μεταξύ άλλων, την τυποποίηση των διαδικασιών για τον προσδιορισμό των πλέον μειονεκτούντων ατόμων, τον καλύτερο συντονισμό παραγγελιών και παραδόσεων, καθώς και μεγαλύτερη διαφάνεια και απλούστευση. Η Γαλλία, μέσω της Γενικής Επιθεώρησης Κοινωνικών Υποθέσεων, εκπόνησε έκθεση σχετικά με την καταπολέμηση της επισιτιστικής ανασφάλειας³⁰. Στην έκθεση επισημαίνονται οι προκλήσεις που ανακύπτουν κατά την υλοποίηση του TEBA, ιδίως όσον αφορά το σύστημα διανομής και τη στήριξη των εθελοντών εργαζομένων και οργανώσεων. Η έκθεση προέβλεπε επίσης διαβούλευση μεταξύ των ενδιαφερόμενων μερών σχετικά με τη νέα περίοδο προγραμματισμού, η οποία αναβλήθηκε λόγω της κρίσης της νόσου COVID-19.

Πλαίσιο 2. Δραστηριότητες αξιολόγησης στη Γερμανία και την Βουλγαρία.

Η Γερμανία προέβη σε αξιολόγηση του προγράμματος του TEBA καλύπτοντας όλες τις πτυχές της υλοποίησής του. Όπως προκύπτει από τα δεδομένα παρακολούθησης, όλοι οι στόχοι έχουν υπερεπιτευχθεί και τα πορίσματα της αξιολόγησης είναι επίσης ελπιδοφόρα. Σύμφωνα με την αξιολόγηση, είναι σαφές ότι οι δράσεις του TEBA παρέχουν τη δυνατότητα στις μειονεκτούσες ομάδες να έχουν τακτική πρόσβαση σε υπηρεσίες. Μέσω εντατικών δραστηριοτήτων προσέγγισης, τα άτομα τα οποία, υπό άλλες συνθήκες, θα αποκλείονταν,

²⁸ <https://www.gov.pl/attachment/4c5afb14-e765-4181-ae72-bf19c437b29e>; <https://www.gov.pl/web/rodzina/informacja-i-komunikacja>).

²⁹ <https://asp.government.bg/bg/deynosti/operativna-programa-za-hrani/operativna-programa-za-hrani-2014-2020/dobri-praktiki-i-spodelyane-na-opit>

³⁰ <https://www.igas.gouv.fr/IMG/pdf/2019-069R-P.pdf>

μπορούν να έχουν πρόσβαση στις υφιστάμενες υπηρεσίες. Τα αριθμητικά στοιχεία δείχνουν ότι η επικοινωνία μεταξύ των ατόμων που αναζητούν συνδρομή ή συμβουλές και των οργανώσεων που παρέχουν αυτές τις υπηρεσίες βελτιώνεται, όπως και ο αριθμός των ατόμων που έχουν πρόσβαση σ' αυτές τις υπηρεσίες. Η αξιολόγηση συμπληρώθηκε από περιπτωσιολογικές μελέτες έργων. Στο πλαίσιο αυτής της αξιολόγησης, πραγματοποιήθηκαν συνεντεύξεις με διάφορα ενδιαφερόμενα μέρη σχετικά με την πρόοδο και τα αποτελέσματα. Λεπτομερέστερες πληροφορίες σχετικά με την αξιολόγηση θα δημοσιευτούν το 2020³¹.

Στο πλαίσιο της εξωτερικής αξιολόγησης του προγράμματος του TEBA στη Βουλγαρία συνάχθηκε το συμπέρασμα ότι: i) η διανομή συσκευασιών τροφίμων σε άτομα που διατρέχουν υψηλό κίνδυνο φτώχειας διευρύνει το πεδίο εφαρμογής των προγραμμάτων κοινωνικής στήριξης στη χώρα· ii) δεν υπάρχουν αποδεικτικά στοιχεία για περιττό διοικητικό φόρτο, iii) υπάρχει έλλειψη πόρων για την κάλυψη των διοικητικών δαπανών και των δαπανών μεταφοράς και αποθήκευσης· iv) ο προσδιορισμός των ομάδων-στόχων, η στήριξη και τα συνοδευτικά μέτρα που προσφέρονται είναι όλα σχετικά· v) το πρόγραμμα του TEBA είναι συνεκτικό και συμπληρώνει άλλα εθνικά χρηματοδοτικά προγράμματα, π.χ. το Ταμείο Κοινωνικής Προστασίας, και άλλες πολιτικές που προσφέρουν κοινωνικές παροχές στη χώρα· και vi) το πρόγραμμα του TEBA αυξάνει την αξία του τρέχοντος εθνικού προγράμματος για τη στήριξη των δημόσιων κυλικείων.

5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η εικόνα που προκύπτει από την ανάλυση των δεδομένων παρακολούθησης και τις ετήσιες εκθέσεις υλοποίησης 2019 είναι γενικά παρόμοια με εκείνη που καταγράφηκε το 2018.

Οι οικονομικές δεσμεύσεις στο πλαίσιο του προγράμματος του TEBA ανήλθαν σε 608 εκατ. EUR το 2019, παραμένοντας μόλις κάτω από τον μέσο όρο για την περίοδο 2016-2018. Οι συνολικές διατεθείσες δαπάνες για την περίοδο 2014-2019 ανήλθαν σε σχεδόν 3 340 εκατ. EUR, ήτοι στο 74 % των συνολικών πόρων του προγράμματος (ενωσιακή και εθνική συγχρηματοδότηση). Οι πληρωμές προς τους δικαιούχους μειώθηκαν ελαφρά το 2019. Αντίθετα, αυξήθηκαν σημαντικά οι αιτήσεις πληρωμής που υποβλήθηκαν από τα κράτη μέλη, οι δε ενδιάμεσες πληρωμές της Επιτροπής είχαν υπερβεί το 38 % των συνολικών επιχορηγήσεων της περιόδου 2014-2020 έως τις 31 Δεκεμβρίου 2019 (25 % έως το τέλος του 2018). Ως εκ τούτου, η δημοσιονομική εκτέλεση του TEBA φαίνεται γενικά ότι προχωρά κανονικά.

Τα περισσότερα κράτη μέλη παγίωσαν τα επιτεύγματά τους όσον αφορά τη χορήγηση συνδρομής και σημείωσαν ικανοποιητική πρόοδο ως προς την επίτευξη των στόχων τους. Το 2019 26 κράτη μέλη χορηγήσαν με επιτυχία συνδρομή από το TEBA. Η επισιτιστική συνδρομή μειώθηκε ελαφρά σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος, ενώ η χορήγηση βασικής υλικής συνδρομής συνέχισε να αυξάνεται και το 2019 χορηγήθηκε 42 % περισσότερη συνδρομή σε σύγκριση με το 2018. Η Ιταλία διένειμε βασική υλική συνδρομή για πρώτη φορά το 2019. Ωστόσο, εξακολουθούν να παρατηρούνται ορισμένα προβλήματα υλοποίησης, κυρίως καθυστερήσεις, καθώς και προκλήσεις στον τομέα της υλικοτεχνικής υποδομής, σε σχέση με νομικές πτυχές, στην προσέγγιση ομάδων-στόχων, στην παρακολούθηση και αξιολόγηση, και σε σχέση με την έλλειψη ικανότητας των οργανώσεων-εταίρων. Τα περισσότερα κράτη μέλη κατόρθωσαν να αντιμετωπίσουν τις δυσκολίες αυτές

³¹ Η τελική έκθεση (σχετικά με την παρακολούθηση και την αξιολόγηση) μπορεί να τηλεφορτωθεί εδώ: https://www.bmas.de/SharedDocs/Downloads/DE/Internationales/ehap-abschlussbericht.pdf?__blob=publicationFile&v=1.

χάρη στη συνεργασία τους με τις οργανώσεις-εταίρους και άλλα ενδιαφερόμενα μέρη, παρότι σε ορισμένες περιπτώσεις απαιτήθηκαν τροποποιήσεις του προγράμματος. Παρά τη στενή παρακολούθηση από την Επιτροπή, η Ρουμανία δεν χορήγησε βοήθεια το 2019 λόγω θεσμικών αλλαγών και διαρκών προβλημάτων στις διαδικασίες δημόσιων συμβάσεων. Το Ηνωμένο Βασίλειο αποχώρησε από το επιχειρησιακό πρόγραμμα επισιτιστικής και/ή βασικής υλικής συνδρομής.

Το 2019 εκτιμάται ότι περισσότερα από 12,5 εκατομμύρια άτομα επωφελήθηκαν από τη στήριξη του ΤΕΒΑ. Αποδεικνύεται ότι η στήριξη του ΤΕΒΑ παραμένει σταθερή με την πάροδο των ετών. Η επισιτιστική συνδρομή παραμένει η συχνότερα παρεχόμενη μορφή συνδρομής. Περισσότερα από 12,2 εκατομμύρια άτομα (93 % του συνολικού αριθμού των τελικών αποδεκτών) έλαβαν επισιτιστική συνδρομή και περίπου 832 000 (6 %) έλαβαν βασική υλική συνδρομή το 2019, ενώ σχεδόν 30 000 συμμετείχαν σε προγράμματα κοινωνικής ενσωμάτωσης (ΤΕΒΑ ΕΠ II). Όπως και τα προηγούμενα έτη, οι γυναίκες αντιπροσωπεύουν το 49 % του συνόλου των τελικών αποδεκτών. Τα παιδιά αντιπροσωπεύουν περίπου το 30 % των ατόμων που έλαβαν στήριξη, ενώ οι άστεγοι αντιπροσώπευαν το 7 % και τα άτομα με αναπηρία το 5 %. Εκτιμάται ότι το 10 % του συνόλου των ατόμων που έλαβαν στήριξη ήταν μετανάστες, άτομα αλλοδαπής προέλευσης ή μειονότητες, και το 8 % ήταν άτομα ηλικίας 65 ετών και άνω.

Όπως τα προηγούμενα έτη, από τις εκθέσεις προκύπτει ότι η ευελιξία του ΤΕΒΑ έχει καθοριστική σημασία για την αποτελεσματική και αποδοτική υλοποίησή του. Ο ρόλος των οργανώσεων-εταίρων από την άποψη των γνώσεων όσον αφορά τις ομάδες-στόχους και της προσέγγισης είναι σημαντικός. Ωστόσο, το ΤΕΒΑ βοήθησε επίσης τις οργανώσεις-εταίρους να αυξήσουν την αποδοτικότητά τους, μεταξύ άλλων όσον αφορά τους χρόνους παράδοσης και τη θεσμική συνεργασία. Αρκετές καθυστερήσεις που προέκυψαν στα προγράμματα οφείλονταν σε εμπόδια στις διαδικασίες ανάθεσης δημόσιων συμβάσεων που είχαν παρουσιαστεί κατά τα προηγούμενα έτη. Επιπλέον, τα κράτη μέλη και οι οργανώσεις-εταίροι μπορούσαν να ανακατευθύνουν τις ομάδες-στόχους σε κατάλληλες πιο μακροπρόθεσμες υπηρεσίες, γεγονός το οποίο είχε καθοριστική σημασία για τη διαμόρφωση σχέσεων αμοιβαίας εμπιστοσύνης με τους τελικούς αποδέκτες.

Τα συνοδευτικά μέτρα παγιώνονται και διαφοροποιούνται όλο και περισσότερο. Όλα τα κράτη μέλη του ΕΠ I που υλοποίησαν το ΤΕΒΑ το 2019 προέβλεψαν συνοδευτικά μέτρα, σύμφωνα με τις οικείες ετήσιες εκθέσεις υλοποίησης. Οι εκπαιδευτικές δραστηριότητες για την προαγωγή της υγιεινής διατροφής / τα εργαστήρια μαγειρικής εξακολούθησαν να αποτελούν το συνηθέστερο είδος συνοδευτικού μέτρου, ακολουθούμενο από την ανακατεύθυνση σε σχετικές υπηρεσίες και την παροχή συμβουλών σχετικά με τη διαχείριση του οικιακού προϋπολογισμού. Πολλά κράτη μέλη υλοποιούν επίσης άλλες δραστηριότητες, προσαρμοσμένες στις δικές τους ανάγκες. Συνολικά, αναδείχθηκε ένα διαφοροποιημένο σύνολο ορθών πρακτικών.

Γενικά, τα κράτη μέλη αναφέρουν ότι συμμορφώνονται με τις γενικές αρχές. Όλα διασφάλισαν ότι η συνδρομή ήταν εξίσου προσβάσιμη σε άνδρες και γυναίκες και τα περισσότερα τόνισαν ότι δεν εισήχθησαν διακρίσεις λόγω φύλου, φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής, θρησκείας ή πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού. Ορισμένα κράτη μέλη κατέβαλαν προσπάθειες για να διασφαλίσουν ότι το περιεχόμενο των συσκευασιών τροφίμων του ΤΕΒΑ ανταποκρινόταν στα αιτήματα των οργανώσεων-εταίρων και των τελικών αποδεκτών, ώστε να αποτραπεί η σπατάλη τροφίμων. Τα κράτη μέλη κατέβαλαν προσπάθειες για να παρέχουν όσο το δυνατόν περισσότερο διαφοροποιημένα και θρεπτικά ισορροπημένα τρόφιμα και έδωσαν προσοχή στην αποθήκευση και την έγκαιρη παράδοση, καθώς και στη χρήση ανακυκλωμένων υλικών. Οι πτυχές αυτές συμβάλλουν στην

προαγωγή της δημόσιας υγείας και στην επίτευξη των στόχων για το κλίμα και την προστασία του περιβάλλοντος.

Το 2020, μετά την περίοδο που καλύπτει η παρούσα έκθεση, η έξαρση της πανδημίας COVID-19 άλλαξε σημαντικά το τοπίο στο οποίο λειτουργεί το πρόγραμμα του TEBA. Η οικονομική και κοινωνική κρίση που ακολούθησε έπληξε δυσανάλογα ορισμένες μειονεκτούσες ομάδες και άτομα, συμπεριλαμβανομένων των απόρων. Νέες ομάδες ατόμων που προηγουμένως βρίσκονταν σε ευάλωτη κατάσταση βρέθηκαν σε κατάσταση φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού. Τα μέτρα κοινωνικής αποστασιοποίησης που τέθηκαν σε εφαρμογή για την αντιμετώπιση της κατάστασης έκτακτης ανάγκης στον τομέα της υγείας άλλαξαν τον τρόπο λειτουργίας των οργανώσεων που διανέμουν επισιτιστική και υλική συνδρομή.

Για την αντιμετώπιση της τρέχουσας κρίσης, ο κανονισμός για το TEBA τροποποιήθηκε δύο φορές το 2020 και το 2021 στο πλαίσιο των πρωτοβουλιών CRII, CRII+ και REACT-EU, προκειμένου να εξασφαλιστεί ισχυρότερη στήριξη κατά το στάδιο προετοιμασίας της νέας περιόδου προγραμματισμού και να διευκολυνθεί η υλοποίηση του προγράμματος.

Καθώς το TEBA 2014-2020 πλησιάζει στο τέλος του, διαμορφώνεται η μελλοντική οργάνωση και διακυβέρνηση του νέου Ταμείου. Κατά την περίοδο 2021-2027 το TEBA θα καταστεί αναπόσπαστο μέρος του EKT+ και, ως εκ τούτου, η προσοχή που δόθηκε στην αντιμετώπιση των χειρότερων μορφών φτώχειας θα επεκταθεί περαιτέρω στις ευρύτερες στρατηγικές και στη χρηματοδότηση για την κοινωνική ενσωμάτωση. Τα προγράμματα του EKT+ θα έχουν κεντρική σημασία για τη στήριξη της οικονομικής και κοινωνικής ανάκαμψης μετά την πανδημία του κορονοϊού και για την προώθηση της δίκαιης μετάβασης σε μια κλιματικά ουδέτερη οικονομία σύμφωνα με τις φιλοδοξίες της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας³² και σε συνδυασμό με το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης³³. Θα αποτελέσει επίσης βασικό πρόγραμμα για την υλοποίηση του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων³⁴.

³² https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:b828d165-1c22-11ea-8c1f-01aa75ed71a1.0001.02/DOC_1&format=PDF

³³ https://ec.europa.eu/regional_policy/el/newsroom/news/2020/01/14-01-2020-financing-the-green-transition-the-european-green-deal-investment-plan-and-just-transition-mechanism

³⁴ <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=1226&furtherNews=yes&newsId=9524>.